

A large, stylized, black letter 'K' is centered on a black background. The 'K' is composed of two main vertical strokes and a diagonal stroke connecting them. The top and bottom horizontal bars of the 'K' are white, creating a high-contrast effect. The text 'De kleine' is written in red, bold, sans-serif font across the upper part of the 'K'.

De kleine

19

De K is weer in de maand. De K van Klei, van Keramiek, van Kunst. Maar ook van Kijken, Koesteren, **C**reatief en Knowhow. Kijk & lees in **de kleine K** wat er met Klei Kan.

de kleine K

nummer 19 juli 2016

de kleine K

is hét onafhankelijke digitale keramiek-magazine.

Elke maand vol inspiratie en knowhow. Met de weerslag van mijn persoonlijke zoektocht naar kwaliteit.

Van de inspiratie die het werk geven kan, van de knowhow die de kunstenaar biedt.

Van het eigen karakter, dat iets laat zien van de laag onder de werkelijkheid, het mysterieuze dat toch altijd een element van goede kunst is.

Inspirerende keramisten dus en lekker praktische technische oplossingen.

Met op het podium geselecteerde tentoonstellingen en andere interessante evenementen. En op de **Facebook** pagina het actuele keramieknieuws.

Mels Boom

De artikelen bieden ook veel mogelijkheden om door te klikken naar websites: Klik op de gekleurde teksten of op de afbeeldingen. Klikken aan de zijkant van de pagina's is gereserveerd voor doorbladeren in iBooks.

Gebruik het liefst **Acrobat Reader** om dit magazine te lezen. In dat programma werken ook de links naar andere pagina's in dit document.

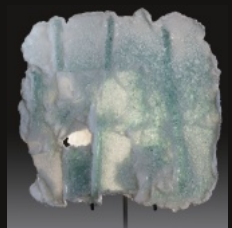
Als u op een pagina linksonder op de kleine K klikt, gaat u naar de inhoudsopgave.

*Op de vorige pagina: Jeroen Bechtold, **Elysian** (detail), 2013. Foto: Jeroen Bechtold*

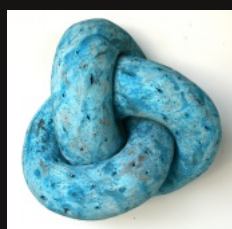
INSPIRATIE

Boris van Berkum
Neo

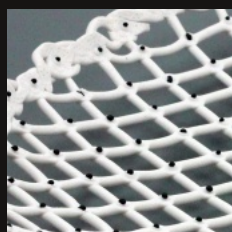

Jeroen Bechtold
Rungholt Traces

Judit Varga
Woord, zin, verhaal

INSPIRATIE momenten

Heyning W/D Studio
Marie Krohn
Tsubusa Kato
Yeung Yuk Kan

KNOWHOW decoratietechnieken

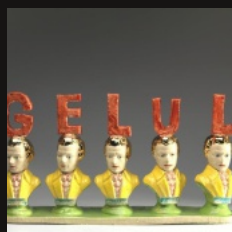
**Mia Llauder en
Joan Serra**
Laten zien hoe zij samen werk
maken

KNOWHOW wat en hoe

Wat
Grondstoffen:
Gerstley boraat
Hoe
Erna Futselaar: lasersnijden

PODIUM & kleipers

**Something to
believe in**
Prinsessehof en
Groninger Museum

Eigen weg

Boekbespreking

In Memoriam

Colofon

Inspiratie

Boris van Berkum

Neo

Boris van Berkum mengt oude culturen, historische beelden en mysterieuze religies tot een moderne mix en geeft zo commentaar op onze alledaagse wereld. Hij beperkt zich daarbij niet tot het materiaal klei, maar laat de keus voor een materiaal van het project afhangen.

Boris van Berkum noemt zich een neokunstenaar. 'Dat betekent dat ik elementen uit de kunstgeschiedenis gebruik en ze op nieuwe manieren combineer. Net als talloze kunstenaars dat eerder deden en nog doen. Maar het verschil met hen is, dat ik daarnaast ook gebruik maak

van dingen uit allerlei religies en culturen. Het materiaal dat ik gebruik, is al even eclectisch. Keramiek, brons, kunsthars, suikerglazuur, het kan allemaal. Ik ben zeggeplug-and-play, want ik gebruik wat ik tegenkom en wat past bij mijn idee.'

*Op de vorige pagina: **Fairytale**, 2013, ongeglazuurde keramiek, 90 x 25 x 24 cm. Foto: Pim Top ▼ **Kalki, 10th avatar of Lord Vishnu**, 2009, geglazuurde keramiek, rhea eieren, 90 x 85 x 45 cm. Foto: Erik & Petra Hesmerg*

Op de vorige pagina: **Ink Fountain**, 2009, geglazuurde keramiek, vijverpomp, 60 x 60 x 56 cm. Foto: Bob Goedewaagen
 ▲ Wintipriesteres Marian Markelo en Kara vooroudermasker. Plengoffer opening Nationale herdenking Slavernijverleden
 Amsterdam, 1 juli 2013

Op de volgende pagina: **Princesa da Floresta**, 2013, ongeglazuurde keramiek, 29 x 7 x 16 cm
 Foto's bij dit artikel, voorzover niet anders aangegeven: Boris van Berkum

Winti is een traditionele religie in Suriname. Het geloof heeft wortels in Afrika en kwam door de slavenhandel in Zuid-Amerika terecht. Daar nam het elementen uit het christendom en uit lokale godsdiensten op. Centraal staan bij Winti het geloof in een schepper, een wereld van geesten en verering van voorouders. Vaak wordt nadruk op de geesten – goede en kwade – gelegd, waarvan gedacht wordt dat ze invloed kunnen uitoefenen op gebeurtenissen in de normale wereld. Magie speelt dan ook een grote rol bij Winti.

Meer lezen...

Winti

Een mooi voorbeeld van zo'n combinatie van elementen zijn de maskers die Van Berkum maakte voor het Rotterdamse Winti Bal Masqué in 2014. Hij baseerde zich op bestaande maskers uit het Wereldmuseum, maakte daar 3D prints van en werkte ze verder uit tot grote maskers, die bij de dans gebruikt konden worden. Op die manier maakte hij een verbinding tussen oud en nieuw, een stukje magie met moderne middelen. 'Het is juist die verbinding, die zo belangrijk is. Cultuur ontwikkelt zich voortdurend. Dat zie je ook hier bij de Winti. Het is een echt Nederland-

▲ Bord, 2015, porselein, Ø 37 cm

Op de volgende pagina: Tegel, 2015, porselein, 100 x 70 cm

se Winti, die eigenlijk pas in deze vorm ontstaan is sinds 1975. Het is een ontwikkeling op basis van de bestaande traditie, met Nederlandse accenten. Het is ontzettend leuk om daar als kunstenaar aan bij te dragen.' Dat is voor Boris de betekenis van zijn kunst. Niet alleen commentaar geven op de cultuur waarin hij leeft en wat daarbinnen gebeurt, maar ook bijdragen aan de ontwikkeling ervan. 'Mijn werk gaat niet over mijzelf. Het gaat over onze samenleving, met traditie en geschiedenis als kompas.'

Bruegheliaans

Die benadering van zijn kunst maakt het mogelijk om met heel verschillende onderwerpen en materialen te werken. Zo kreeg Boris vorig jaar de gelegenheid om in Jingdezhen (China) aan een collectie te werken. 'Heel apart, zo'n oude keramiekstad, waar alles met porselein te maken heeft. Als kunstenaar wilde ik spelen met wat er allemaal beschikbaar was, maar dan wel op mijn eigen manier. Een beetje de luis in de pels, maar wel met humor. Het werden borden en tegels van porselein, met kobalt beschilderd. Een soort

Delfts blauw uit China. De schilderijen zijn net mijn tekeningetjes in mijn schetsboeken, spontaan en summier. De voorstellingen zijn Bruegheliaans. Humoristisch, grotesk, vol vruchtbaarheidssymboliek, zoals dat in die tijd de gewoonte was. Met laagjes van betekenis eronder, beeldspelletjes.' Het werk lijkt heel anders, maar gaat uiteindelijk over hetzelfde onderwerp.

Neo is niks nieuws

Boris gebruikt het materiaal waarvan hij vindt dat het bij het project past. Voor wat keramiek betreft, heeft hij geen opleiding gevolgd. Hij maakte er min of meer toevallig kennis mee toen hij in 2002, samen met Hans van Bentem, Luuk Bode en Pepijn van den Nieuwendijk (de groep Artoonisten), de opdracht kreeg voor een standbeeld ter ere van Marten Toonder. Voor Boris en Pepijn was klei een nieuw materiaal. Beiden zijn het – elk op zijn eigen manier – blijven gebruiken. Ook bij Boris lijkt het wel of kunstenaars die op een niet-academische manier met klei kennismaakten, er spontaner mee kunnen omgaan. Van oorsprong is hij echt een tekenaar. 'Dat is al-

▲ *Dog Bowl*, 2015, porselein, Ø 37 cm

tijd mijn passie geweest. Als kind al. Ik tekende alles vol. Hele schetsboeken, printpapier, het maakte niet uit.' Ook later stond tekenen centraal. Hij werkte al tijdens zijn studie voor tijdschriften, maakte illustraties en politieke cartoons. Begin jaren negentig ging hij naar Praag. Daar studeerde hij en werkte weer voor tijdschriften. 'Het was destijds een heel creatieve omgeving. De muur was gevallen en er was een soort vacuum, een gevoel dat alles kon. Het oude was weg en er was nog niets nieuws voor in de plaats gekomen. Een soort onwerkelijke vrijheid, die mij best beviel. Veel kunstenaars voelden die aantrekkingskracht en verhuisden naar Praag.' Terug in Nederland richtte hij in 1997 in Rotterdam Showroom MAMA op: Media And Moving Art. Showroom voor media en het verplaatsen van de kunst. Hij was er tien jaar art director.

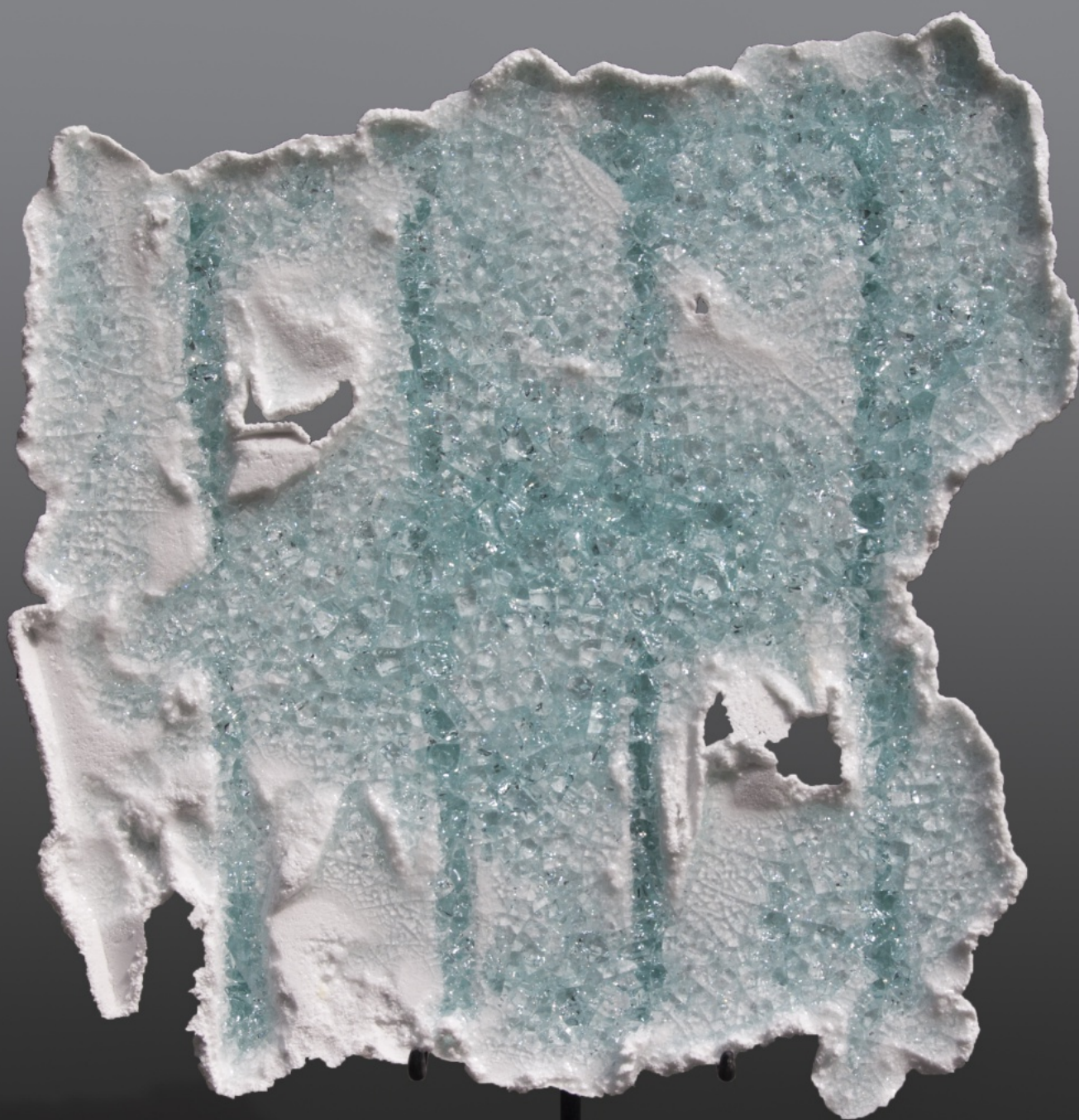
In die tijd maakte hij kennis met Frans Haks, destijds directeur van het Groninger Museum. Diens [tentoonstelling](#) over 250 jaar neostijlen (2003) intrigeerde Boris en hij raakte in de ban

van NEO, met hoofdletters. Het idee, dat – oneerbiedig gezegd – alles gerecycled kan worden. En dat er nieuwe combinaties mogelijk zijn en over het bestaande nieuwe betekenislagen gelegd kunnen worden. En dat is wat Boris doet. Zoals hij het zelf zegt: 'Ik kanaliseer verandering.'

Boris van Berkum (Rotterdam, NL, 1968) studeerde aan de Willem de Kooning Academie en woonde daarna begin jaren 90 in Praag, waar hij aan de Academie voor Schone Kunsten studeerde. Hij werkte erbij, als tekenaar van politieke cartoons en illustraties voor kranten en tijdschriften. Na zijn studie kwam hij terug naar Nederland en richtte in Rotterdam MAMA (Showroom for Media And Moving Art) op. Hij was er tot 2007 artistiek directeur. Na zijn vertrek is hij helemaal opnieuw begonnen en heeft hij zich bekwaamd in traditionele en moderne beeldhouwtechnieken.

Jeroen Bechtold

Rungholt Traces

Jeroen Bechtold benadert zijn keramisch werk telkens op een andere manier. Hij maakt series op thema's die maatschappelijk engagement laten zien. En verwondering over de werkelijkheid. Dit keer een verhaal over een verdwenen stad, maar ook over verdwenen klei, want alleen het glazuur is gebleven...

'We laten sporen na. Die wetenschap was altijd al een van de drijfveren waarom ik mijn werk maak. Gefascineerd als ik ben door de tijdelijkheid van mijn eigen zijn, mijn verstand, gevoel, van alles wat ik in de jaren heb geleerd en mij eigen gemaakt. We laten sporen na en die sporen zijn door de eeuwen heen te zien.

Als je maar kijkt

Sporen zijn overal. Gelukkig zijn er archeologen die voor ons kijken zodat we meer kunnen zien en begrijpen. Minutieus reconstrueren ze oude

Op de vorige pagina: *Rungholt Traces 4*, 2015, 38 x 40 x 4 cm
▼ *Rungholt Traces 11*, 2015, 39 x 38 x 4 cm

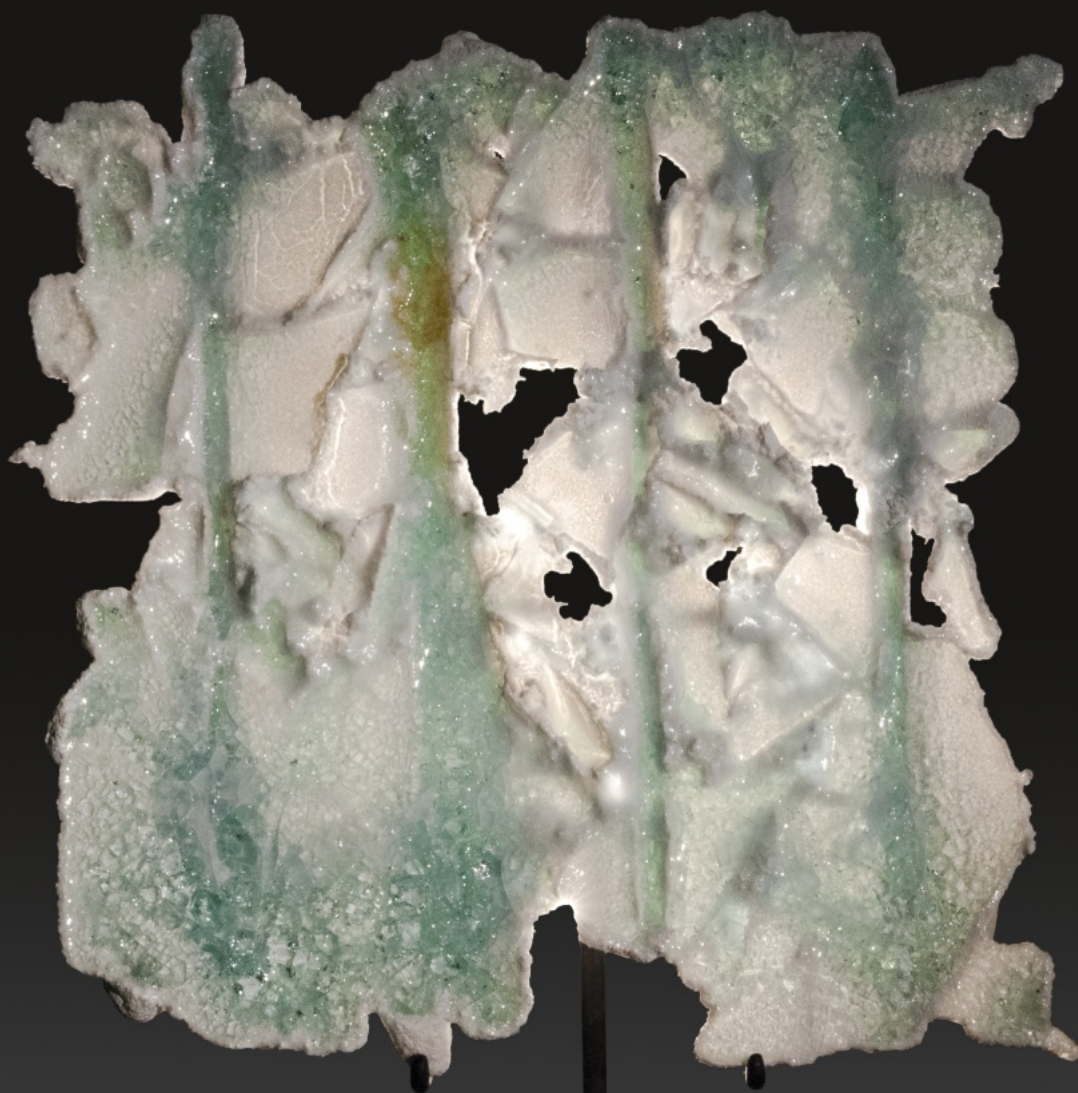

culturen, hoe mensen leefden, hun dieet, wat voor dieren ze hadden en met wie ze handel dreven. Vaak aan de hand van het gevonden aardewerk worden patronen in kaart gebracht uit lang vervlogen tijden. Aan de hand van aardewerk! Dat nederige potje dat er enkel voor diende om uit te drinken of om iets in te bewaren. Versierd werden ze, met streepjes, of de afdruk van touw. En dat alles volgens een vast patroon dat slechts over vele honderden jaren veranderde. Aan die nederige potjes worden hele culturen beschreven, meer of minder complexe samenlevingen die zich over duizenden jaren ontwikkelden tot waar wij nu zijn. Telkens was er dus iemand, ergens, die dat ene stapje zette, Dat werd dan in een golfbeweging overgenomen

door andere stammen, soms wel meer dan 100 kilometer verderop.

Nu, in onze tijd, is 'anders zijn' voor kunstenaars de norm, een ontwikkeling die eigenlijk vanaf de renaissance voortdurend is versneld, met als hoogtepunt (of dieptepunt, het is maar hoe je er tegenaan kijkt) de moderne tijd. Maar hoe je het ook wilt zien, we zijn allemaal afstammelingen van die eenvoudige ziel die opmerkte dat klei in een vuurtje steenachtig werd, zodat je het kon gebruiken. Dat het eeuwen later nog herkenbaar uit de grond opgegraven kan worden, is een bonus. We zijn ook allemaal afstammelingen van al die mensen die zich die techniek eigen maakten en er verbeteringen in aanbrachten.

▼ *Rungholt Traces 0*, 2015, 34 x 35 x 2,5 cm

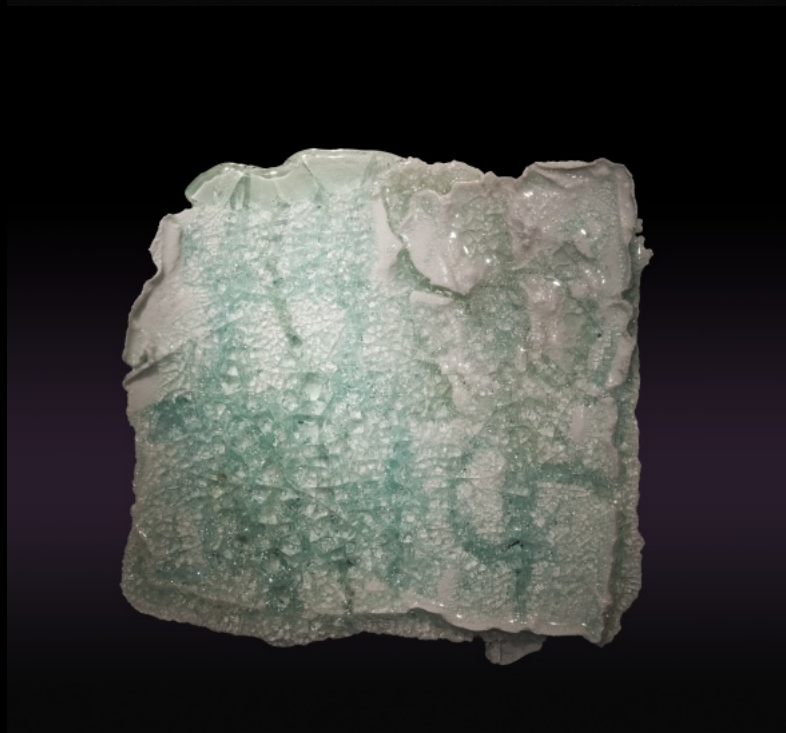

De vrouw die kneedde

Het is de reden dat ik me met keramiek wilde bezighouden, en nog steeds. Dat je de vingerafdrukken van mensen, vaak vrouwen, nog na 6.000 jaar kan zien... De machthebbers van die tijden, de warlords, zijn verdwenen, hun wapenfeiten vergeten. Wapens worden gevonden in graven, maar minstens zo belangrijk is nu die vrouw die voorovergebogen een pot kneedde. Tijd is een vreemd iets. Zeker nu, nu we er achter komen dat er parallelle werelden moeten bestaan. Kwantumtheorie geeft aan dat wat we waarnemen en voor waar aannemen, helemaal de waarheid niet hoeft te zijn. Wat ik voel als ik in het archeologisch museum van Leiden bij die grote neolithische potten sta, is de tijd die in elkaar geschoven wordt. De werkelijkheid van de handen, de beweging, de wil om dat keramische object te maken, is aanwezig, ondanks de duizenden jaren die tussen ons liggen. Toen ik een jaar of 17 was, voelde ik die aanwezigheid in dat museum in Leiden en bleef veel langer in dat zaaltje staan dan de leraar wilde. Ik raakte de groep kwijt en vond dat helemaal niet erg. Wat bleef, was die waanzinnige ervaring waar ik nu, bijna 50 jaar later, nog uit kan putten. Het heeft mijn leven geweldig beïnvloed en er wel zeker voor gezorgd dat ik potten wilde bakken.

Keramiek

Mijn individualisme is misschien wel heel sterk ontwikkeld. Als een kind van mijn tijd zoek ik dat te maken wat mij bevredigt en al gauw waren potten, vaasjes en kopjes niet meer voldoende om m'n interesse vast te houden. Ik zocht, zonder het te beseffen, de ervaring uit mijn jeugd te herbeleven, contact te maken met die krachten uit het verleden, er deel van uit te maken. Misschien klinkt dat zweverig, het is het niet: keramiek is zo verweven met de geschiedenis van de mensheid, dat juist keramiek het ultieme materiaal is dat je toestaat te communiceren met precies die geschiedenis. Waanzin, dat materiaal: modder, hoe je het ook bekijkt. Ik druk er een vinger in, bak het en die vingerafdruk is er over 10.000 jaar nog. Mijn vingerafdruk! Mijn wil om die vingerafdruk te laten bestaan. Dat is inderdaad waanzinnig...

- ▲ *Rungholt Traces 9*, 2015, 41 x 39 x 4 cm
- *Rungholt Traces 10*, 2015, 39 x 38 x 3 cm
- ▼ *Rungholt Traces 12*, 2015, 39 x 39 x 3 cm

Sublimeren

Natuurlijk is een vingerafdruk niet meer dan een vingerafdruk. Met mijn **Reconstructies van de Overblijfselen van de Heilige Graal** (1986-1998) sublimeerde ik die vingerafdruk in een heftige serie porseleinen objecten die me 12 jaar zou bezighouden. Het recreëren van de mythe – mythes zijn het cement van een samenleving – van de graal was een queeste, zoals het genoemd werd door die erudiete verzamelaar, die me met zijn commentaar impliciet wees op mijn wens om verhalen te vertellen. 'Verhalen in porselein, het moet niet gekker worden', schreef een journaliste in het Deense *Dagbladet* toen ik in 1992 een solo-expositie in Kopenhagen had. Ze vond het onzin, terwijl het voor mij zo logisch was: keramiek is het verhaal, de wereld gevat in die prachtige gebakken modder. De lijn loopt verder via de **Manhattan Series** (2000-2005) naar de **15 Claims** (2009/10), waar de waanzin van onze verspillende en niet-duurzame economie wordt beschreven in stille, hooggebakken, nooit meer smeltende ijsbergen van porselein... Het menszijn en de waan en waanzin van de mensheid zijn altijd mijn verhaal geweest. □

De ontwikkeling...

Mijn nieuwste werken zijn glazuurobjecten. Porselein speelt hier nog een minimale rol. Glas of glazuur, het is eigenlijk hetzelfde, zij het dat glazuur in de keramiek nooit echt als dragende massa wordt gebruikt. In feite draai ik de uitgangspunten van mijn hele vak om. Craquelures, veel, of juist weinig, bepalen de intensiteit waarmee je als toeschouwer in het werk getrokken wordt, laten diepte zien of juist niet, weerkaatsen licht, glinsteren, flonkeren als diamant... □ Ik maak niet, ik stel de voorwaarden waarop het werk zichzelf maakt, ik laat gebeuren, groeien, smelten, bloeden. Ik ben de meester die het object de kans geeft te zijn. Een ontwikkeling die begon met de vervormingen van mijn eierschaalpotten uit de jaren tachtig en negentig, waar gestuurde toevalligheden de spanning opwekten die mijn objecten ver van de perfide perfectie van porselein voerden en zo perfecte porseleinen werden... □ Werken met het materiaal, er naar luisteren in plaats van dwingen. Porselein en gepolijste producten zijn bijna synoniem. Ik heb er jaren voor nodig gehad om wat ik als student op de Rietveld en bij Rosenthal leerde, zover te vergeten dat ik nu dit durf.

De Rungholt Traces...

Glazuurobjecten die een verhaal vertellen van sporen in de Waddenzee... Ik zoek de sporen van menselijk ingrijpen te portretteren, niet de sporen zelf, geen foto van een pot, maar een redelijk abstracte impressie van *wat niet in de tijd is weggegleeden*. Techniek is maar een methode om iets te kunnen maken en voor mij niet zo interessant. Wat telt, is waarom ik deze stukken wil maken... De **Rungholt Traces** zijn glazuurobjecten, waar je sporen herkent in de diepte van het waterachtige, gecraqueleerde glazuur. Vragen ze om duiding, zoals archeologen sporen verklaren? Of blijft de minieme ingreep die mijn vingers maakten in dit bevroren landschap voor altijd een vraag? Geïnspireerd zijn ze door het lot van Rungholt, een middeleeuwse stad op het eiland Strand in de Waddenzee, ten noorden van Nederland in de Duitse Bocht. Het behoorde in die tijd toe aan Sleeswijk-Holstein. Rungholt moet een welvarende gemeenschap zijn geweest met een voor die tijd vrij grote bevolking van tussen de 1500 en 2000 zielen. Het werd echter volledig weggevaagd door een grote stormvloed, de *Sint Marcellusvloed*, ook *Grote Mandrenke* genaamd, van 15 op 16 januari 1362. Wat we inmiddels weten (en dit is een prachtige parallel met de huidige opwarming), is dat de inwoners er mede zelf voor zorgden dat hun mooie eiland werd opgeslokt door de razende zee. Ongecontroleerd groeven ze, gedreven door winstbejag, hun natuurlijke rijkdommen af. De zoute turf was die rijkdom, doordat er zout uit kon worden gewonnen, een van de belangrijkste grondstoffen uit de middeleeuwen, daar het diende om voedsel te conserveren. Na die nacht is er lange tijd niets meer van Rungholt vernomen. Eeuwenlang leek de stad en haar inwoners enkel een mythe te zijn: 'Je kunt de kerkklokken horen luiden als je in een storm door het gebied zeilt.' Een enkel gedicht maakte er melding van, maar dat was het. Tot, in de jaren dertig van de vorige eeuw, opeens overblijfselen van deze nederzetting tevoorschijn kwamen door de verplaatsingen van sedimenten in dit onstabiele gebied. Enkele enthousiaste amateurarcheologen vonden aanwijzingen dat de legenden berustten op waarheid. Sinds die ontdekkingen werd alles opnieuw bedolven onder modder en zand, om tegen het eind van de vorige eeuw weer tevoorschijn te komen. Luchtfoto's laten perfect zien waar dijken hadden gelegen, en kanalen waren gegraven. De haven is

in kaart gebracht. □ Tegen 2014 is alles 'in een stroomversnelling' boven water gekomen, omdat energiereus Vattenfall er windmolens aan het plaatsen is. De resten zijn nu in rap tempo aan het verdwijnen...

Uit niets komt niets

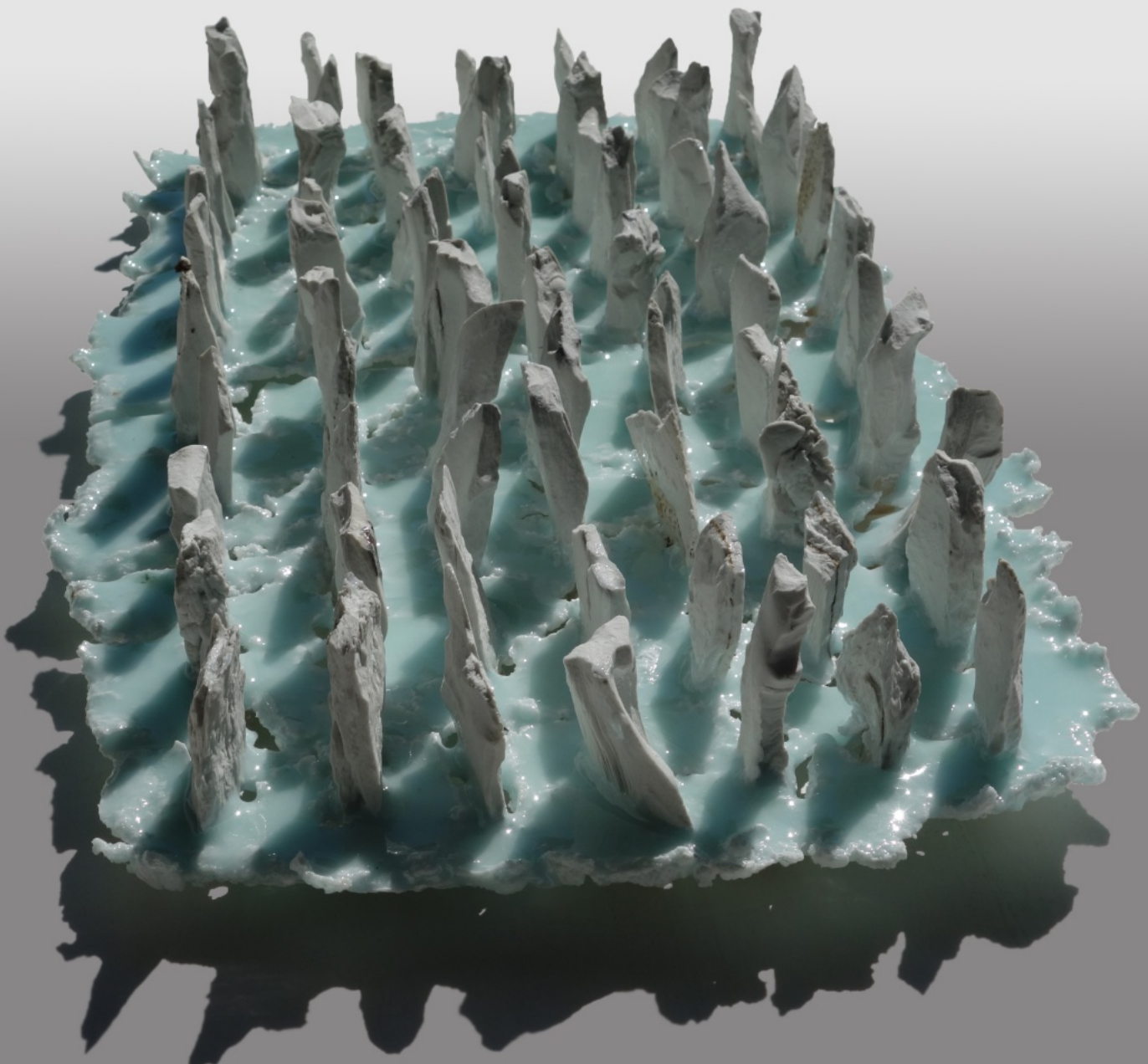
We bouwen altijd voort op datgene wat was; niemand vindt zichzelf volledig uit en we bestaan niet zonder datgene wat was.'

Jeroen Bechtold

Klik hier voor de — speciaal voor de kleine K gemaakte — film (14 minuten) over Jeroen Bechtold. Een interview door Yna van der Meulen

Jeroen Bechtold (Eindhoven, NL, 1953) volgde eerst de Academie voor Beeldende Vorming in Amersfoort en daarna studeerde hij keramiek en design aan de Gerrit Rietveld Academie. Na een stage bij Rosenthal in Duitsland kreeg hij design-opdrachten van dit bedrijf. Hij ontwierp producten uit porselein en glas. Voor Omega gaf hij een horloge vorm. In Nederland werkte hij samen met Flora, de bekende keramiekfabriek. Sinds 1982 is hij als keramist gevestigd in Amsterdam en heeft er zijn galerie. Werk van Jeroen is op vele plaatsen en musea in de wereld te vinden. Hij is actief in de keramiekwereld, nam deel aan symposia, artist-in-residencies en geeft regelmatig workshops.

▼ *Elysian Field #1 and #2, 2013, samen 60 x 30 x 9 cm*
Alle foto's bij dit artikel: Jeroen Bechtold

Steun de kleine K!

Help de kleine K gratis te houden
(we hopen dit jaar quitte te spelen...)
zodat u het elke maand kunt blijven lezen.

En inspiratie opdoen.
En tips en knowhow verzamelen.

Steun de kleine K
en maak € 10,- over op
IBAN **NL68INGB0007343733**
t.n.v. Stichting k+K.

Investeer in verrijking van de
keramiekwereld!

(En... natuurlijk is elk ander bedrag ook
heel welkom!)

Met dank aan de donateurs van de vorige
maand!

Of koop de grote K, de kleine K in
boekvorm!

Kijk hiervoor op pagina 51.

Judit Varga

Woord, zin, verhaal

Judit Varga ziet haar werk als een visuele taal. Met een geheimzinnige betekenis, gebruikmakend van geometrische vormen met hun eigen symboliek. Daarbij is vooral het oppervlak van belang. Dat is het element, dat voor haar telkens tot uitgangspunt dient. Het oppervlak, dat tegelijk barrière en uitnodiging is.

Judit Varga (HU, 1963) maakt haar keramiek niet zoals het hoort. Ze draait de volgorde van het maken als het ware om. Niet eerst de vorm maken of draaien, het oppervlak bewerken, textuur en kleur aanbrengen, stoken, glazuren en weer stoken. Zij gaat uit van het oppervlak. 'Dat maak ik het eerst, zonder dat er iets onder zit. Geen dragende structuur dus. Ik werk liever met klei dan dat ik hem gebruik. Een soort partnerschap met een levend materiaal, dat alle elementen van het leven in zich heeft: aarde, water, lucht en

vuur. Het vergeeft, maar onthoudt alles, het reageert op elke kleine beweging. En het is een uitdaging om aan te voelen wat de klei wil en hoe ik daar gebruik van kan maken.' Judit maakt haar oppervlakken door de klei uit te rekken tot het niet meer gaat. Ze gebruikt geen kleiwals, maar laat de platen steeds opnieuw op de grond vallen, net als de pizzabakker. Elke beweging die ze maakt, brengt meer spanning in het materiaal en bij een bepaalde dikte brengt ze gekleurde slibs aan, die de beschadigingen door

Vorige pagina: **Yellow Pod**, 2015, h 45 cm

▼ **Blue Seed**, 2016, h 25 cm

Alle foto's bij dit artikel: Judit Varga

Op de vorige pagina: **Tiny Pod**, 2016, h 15 cm
 ▲ **Opposite Sides**, 2014, h 30 cm

rekken, kerven, prikken en duwen accentueren. 'Ik ga door tot de plaat bijna bijna scheurt, wat een visueel sterk effect geeft. Maar ik moet wel precies op het goede moment ophouden.' Die platen zijn dan de basiselementen waar Judit mee bouwt. Ze vouwt ze tot cilinders of buizen, ze maakt er knopen van of kussens. Of cocons, zaaddozen, ronde en vierkante vormen. Na het vormen en drogen gaan de stukken maar één keer de oven in.

Verbinding

Waarom die nadruk op het oppervlak? 'Die buitenkant, de schil van een object is bijzonder. Hij scheidt en verbindt tegelijk: laat de binnenkant niet zien, maar geeft toch de eerste impressie. Hij maakt nieuwsgierig naar wat er nog meer te beleven is. Daarom maak ik er ook altijd gaten

in, als een soort uitnodiging. Die je kunt aan-nemen, of niet natuurlijk.' Judit combineert haar oppervlakken met eenvoudige geometrische vormen: cirkel, vierkant, knoop. 'Voor mij zijn die combinaties een soort taal geworden. Mijn eigen taal, mijn eigen stem. Met woorden, die een eigen symbolische betekenis hebben. De cirkel voor eenheid, oneindigheid, aarde, vrouwelijkheid. Het vierkant voor oprechtheid, moraal, integratie. De knoop voor magie, herinnering, verbinding.' Het is een visuele taal die herinneringen kan vasthouden. 'Net als schriftsystemen, mathematische symbolen, de boodschapperstaf, de Peruviaanse *kipu* (knopentaal) of pictogrammen. Ze hebben me altijd gefascineerd, mysterieus als ze waren. Met geheime boodschappen, onbekende schrijvers. En ze hadden uiteindelijk een enorme invloed op mijn werk.'

Woord, zin, verhaal

Judit Varga groeide op in Hongarije. Haar vader had thuis een keramiekatelier, dus klei was helemaal bekend. Ze speelde ermee, maar pas in haar tienerjaren kreeg ze er echt belangstelling voor. Naast haar interesse voor wiskunde. 'Problemen oplossen vond ik echt geweldig, net als inzicht krijgen in wiskundige vraagstukken en het voelen van de kracht van logica.' Maar de wens om te tekenen, te schilderen en met klei te werken was sterker. Na haar studie aan de Moholy-Nagy Universiteit voor kunst en design in Boedapest verhuisde Judit naar Engeland en korte tijd daarna naar de Verenigde Staten. Als buitenlander mocht ze daar niet meteen aan het werk. Dat duurde nog bijna tien jaar, maar toen kwam alle creativiteit los, alle opgespaarde ideeën moesten uitgevoerd worden. Het werd

een hectische periode, met weinig verband tussen de individuele stukken. 'Ze misten een gemeenschappelijk concept, het waren allemaal losse werken, elk geboren uit een idee. Er waren mooie stukken bij, maar ik gooide ook veel weg. Het was een intense tijd, fijn werken met het materiaal, verfrissend na die lange periode van niets doen. Ik ging exposeren en zag dat mijn werk in groepjes van twee of drie soms heel goed uitkwam, maar dat de stukken meestal teveel op zichzelf stonden. Het waren als het ware losse woorden en ik wilde zinnen maken en misschien wel een verhaal. En dus ging ik op zoek naar het grotere verband.' Ze vond het in de combinatie van oppervlakken en geometrische vormen. In verbinding, in een eigen visuele taal met een duidelijke signatuur.

Op de vorige pagina: **Structure**, 2012, h 20 cm

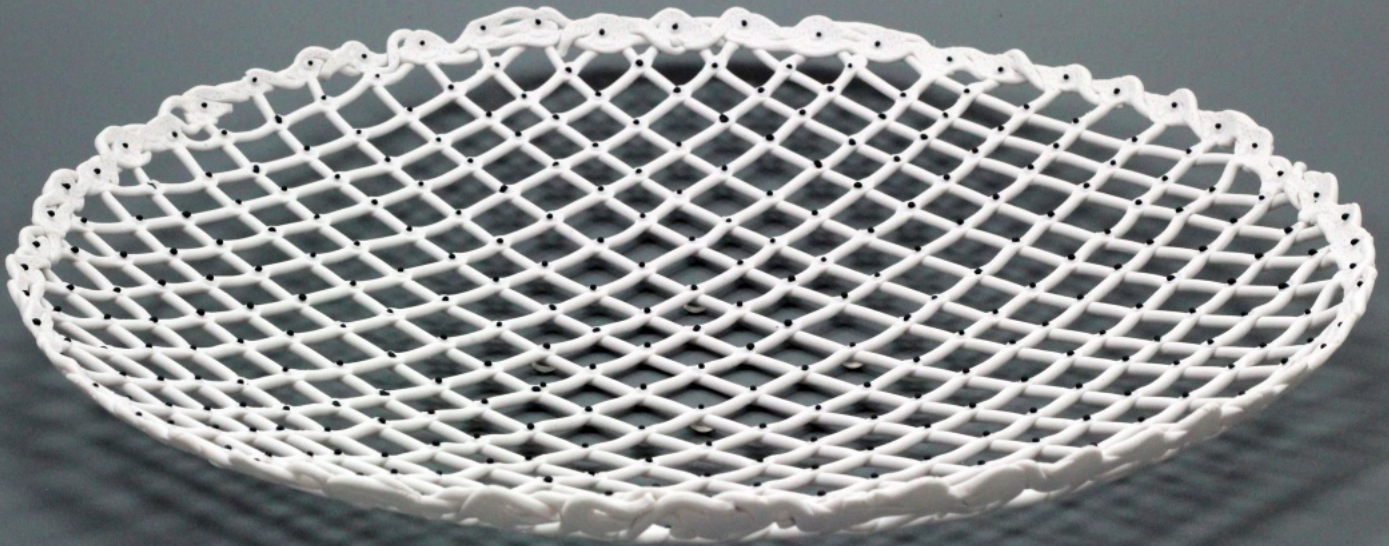
▼ **Lines and Loops**, 2016, h 20 cm

Op de volgende pagina: **Blue Knot**, 2012, h 36 cm

**Klik hier voor een film met Judit
(3 minuten)**

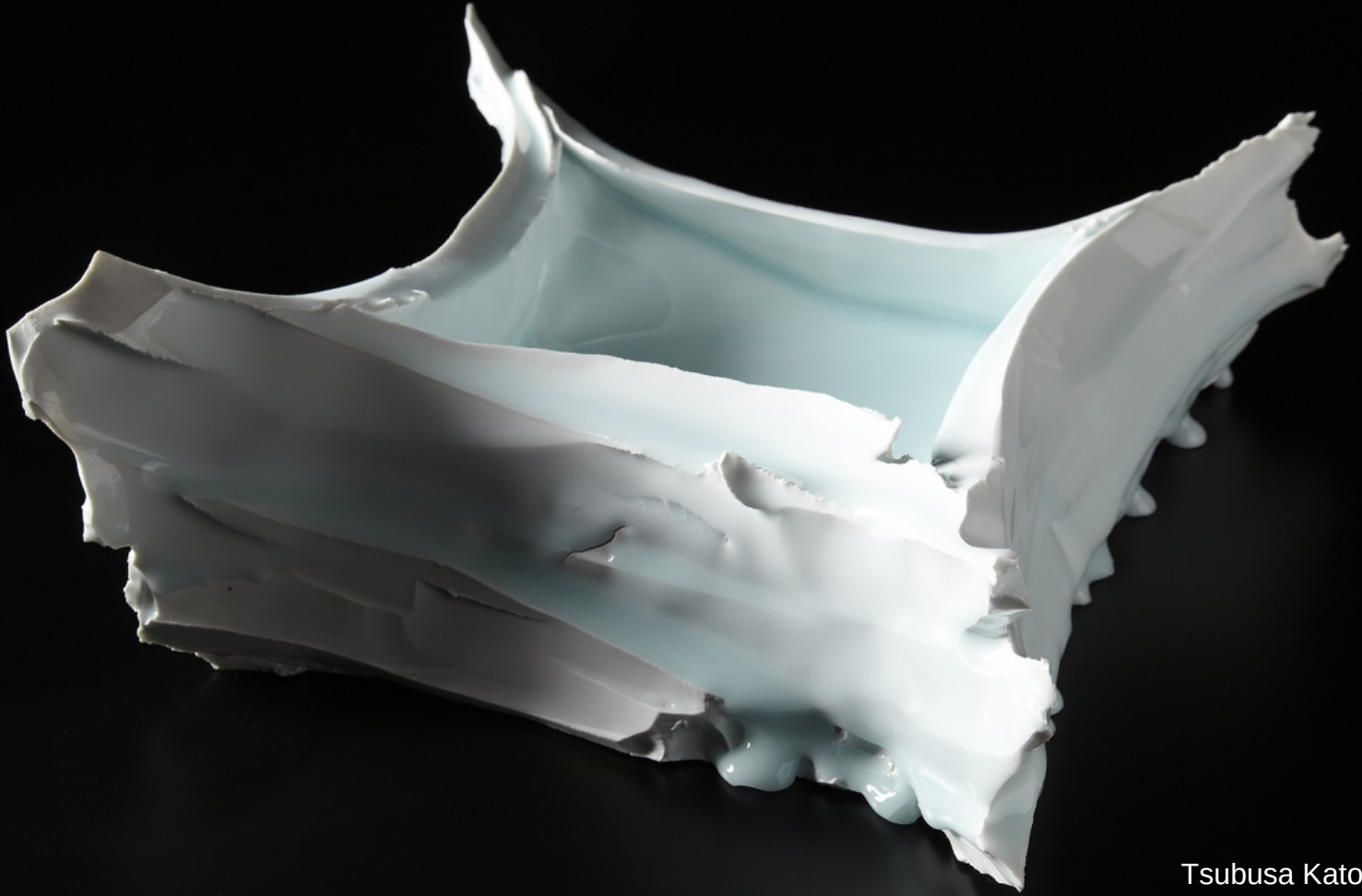

Heyning W/D Studio

Marie Krohn

Inspiratie Momenten

Tsubusa Kato

Yeung Yuk Kan

TERRA SIGILLATA met FERNAND EVERAERT

INTENSIEVE DRAAIWEEK september 2016

In het rustgevende atelier van Aster Caemaert geeft FERNAND EVERAERT een intensieve workshop rond draaien en werken met Terra Sigillata.

In deze week zal het draaien gericht zijn op die techniek. Door het polijsten van het oppervlak, het gebruik van zelfgemaakte Terra Sigillata, door speciale stooktechnieken en een sterke vormgeving komen we tot prachtige resultaten.

Fernand is gul in het doorgeven van zijn kennis waardoor je met voldoende bagage huiswaarts keert en je experimenten thuis kan verder zetten! De workshop richt zich zowel naar beginnelingen als naar mensen die reeds veel gedraaid hebben.

Info en inschrijvingen: astercaemaert@hotmail.com of www.astercaemaert.be

LA CÉRAMIQUE

KERAMIEKCURSUSSEN IN FRANKRIJK

Leren en genieten in Cordes sur Ciel of la Borne
Werken onder leiding van professionele keramisten

In 2016 onder andere:

Shozo Michkawa - Japanse technieken

Fernand Everaert - terra sigillata

Frans Gregoor - porselein

Mathieu van der Giessen - groot draaien

Richard Dewar - zoutglazuur

Charlotte Poulsen - dierfiguren

Frank Theunissen - draaien en stoken

Klik hier

voor deze en veel meer cursussen

of kijk op www.laceramique.com | +33 (0)563537297

SBB
Gouda

Ambachtelijke opleiding
keramische technieken

SBB Gouda is dé
Nederlandse
keramiekopleiding.
Ook voor masterclasses
en korte cursussen.

**U bent van
harte welkom!**

SBB Gouda keramiek opleiding

Winterdijk 4a, Gouda

0182 - 515 274

www.sbbgouda.nl

Het nieuwe boek Klei, druktechnieken & meer...

Geschreven
door Netty Janssens

€ 54,-
Snel in huis?
Bestel nu via
de website

Maar liefst 192 pagina's dik: 22 hoofdstukken met vernieuwende technieken en materialen! Alles over druktechnieken geschikt gemaakt voor de keramiek: carbondruk en laserprints, transfers (ook rijstpapiertransfers); extra uitleg over het gebruik van de computer hierbij én het bereiden van allerlei kleurmateriaal die specifiek ontwikkeld zijn voor deze technieken. Alles duidelijk uitgelegd en voorzien van veel stap-voor-stap foto's én met eenvoudige maatlepelrecepten.

Gratis shopper bij uw bestelling! →

Bestellen: www.ceramiccolor.nl

Keramikos Art Supplies

Nieuwe workshops en exposities

Netty Janssens

Druktechnieken

Stempels maken en drukken, rijstpapier-transfers. Stempels in 4 verschillende materialen. Met de gemaakte stempels drukken op natte klei, leerharde klei en biscuit gestookte klei. Met zelf in te kleuren keramische pasta KERPA. Rijstpapiertransfers maken/stempelen

Zaterdag 16 juli 2016 van 10.00 - 16.00 uur.

Expositie: Contrast

Cursisten Keramikos 2015 / 2016.

Docenten: Daniel Levi, Angelique Homberg en Judith de Vries

U bent van harte welkom bij de opening op 9 juli 2016 om 15.00 uur.

Expositie loopt tot 27 augustus.

Bert Spaans

Geïnspireerd?!

Kom snel langs in onze winkel!

Alle cursusinformatie voor het nieuwe seizoen 2016 / 2017 ligt klaar bij Keramikos.

Meer info: keramikos.nl of info@keramikos.nl

Gewoon

De eigen weg, de allerindividueelste uitdrukking, het is niet iedereen gegeven hem te vinden. Sommigen doen dat nooit. Meestal weten ze het zelf. Dat hun werk karakter mist, frisheid. Anderen hebben hem zomaar te pakken, zonder zichtbare moeite. Waarom? Wat is die eigen weg, hoe vind je hem?

Deze column gaat over die eigen weg. Over het zoeken. Over de obstakels die je tegenkomt. Over de rol van inspiratie. Over de confrontatie aangaan met jezelf. Over de verleiding van goede verkoop. Over namen. Over de mening van experts. Maar vooral die van jezelf.

Gewoon is niet goed genoeg. Mensen zoeken naar nieuwe indrukken. Vooral in de kunst. Met het risico, dat subtiele vernieuwing snel niet genoeg meer is. Dat de stappen steeds groter moeten worden: de inflatie van nieuw. Terwijl een subtiele ontwikkeling juist meer verbindt met de essentie van kunst: het mysterie, het geheim, de laag onder de werkelijkheid.

Ook in het eigen werk zijn kleinere stapjes vaak beter dan grote sprongen. Die mogen misschien vernieuwender lijken, ze gaan voor de meesten te ver. Met het risico van onbegrip. De eigen weg hoeft niet via trappen, heuvels of bergen. Hoewel dat natuurlijk wel het nodige uitzicht kan verschaffen.

Vind de eigen weg, die parallel loopt aan de grote weg en een andere, persoonlijke kijk geeft op het landschap.

Foto: Yna van der Meulen

Knowhow

Decoratietechnieken: Mia Llauder en Joan Serra

Mia Llauder en Joan Serra hebben hun eigen, karakteristieke uitgangspunten voor hun werk, maar combineren hun ideeën vaak in stukken die ze samen maken. Uit heel verschillende materialen die in de oven zo verschillend reageren, dat de nodige breuken ontstaan. Het is de kunst om dat zo gecontroleerd te doen, dat het resultaat spontaan is en toch structuur heeft.

Normaal werken **Mia Llauder** en **Joan Serra** aan hun eigen stukken. In hun mooie lichte atelier in Mataró, Barcelona. Vlakbij de Middellandse Zee, die ze kunnen zien liggen. Ze maken heel verschillend werk. Maar in de stukken die ze samen

maken, is vooral de invloed van Joan te zien: het laten ontstaan van vormen en oppervlakken door de juiste voorwaarden te scheppen, die in de oven leiden tot wat hij voor ogen heeft.

▼ *Diana (detail, Mia en Joan), 2015, Ø 58 x h 12 cm*
Op de volgende pagina: *Tapis nr. 5 (Mia), 2015, 24 x 33 x 7 cm*
Foto's bij dit artikel: Mia Llauder en Joan Serra

Gekaderde intimiteit

Mia's uitgangspunt is het scheppen van kleine ruimtes, waarin ze een gevoel van intimiteit kan laten ontstaan. 'Ik gebruik vierkanten en cirkels als basis en bouw daarmee composities uit porselein. Die vierkante of ronde elementen zijn niet allemaal hetzelfde. Het moeten voor mij wel herhalingen zijn, maar op een spontane manier. En ze moeten hun eigen rol hebben in de uiteindelijke compositie.' Om die te maken, gebruikt Mia ook ander materiaal: metaal, plastic, textiel. 'Dat gebruik ik als verrijking van de klei. En tegelijkertijd als contrast, om zo een heel eigen wereldje te scheppen.' De herhaling van dezelfde vormen geeft een heel grafisch effect door hun kleur. Wit en zwart wisselen elkaar af, omkaderen, geven ritme.

▼ **ME-PP-B1A3-13** (Joan), 2013, 26 x 24 x 24 cm

Op de volgende pagina:

ME-PP-A1-11, 2013 (Joan), 42 x 30 x h 18 cm

Laten ontstaan

Joan heeft een heel andere benadering. Hij laat de oven het werk doen. Maar wel op zijn voorwaarden. Hij stelt de stukken zo samen, dat ze breken, over elkaar schuiven, smelten, uiteenvallen, sinteren. Allemaal op een gecontroleerde manier. Joan weet uit ervaring wat er in de oven zal gebeuren en houdt daar rekening mee bij het opbouwen. Die ervaring heeft hij in de loop der jaren opgebouwd. In zijn grote ladenkast in het atelier zitten allemaal kleine kubussen van dezelfde maat, stuk voor stuk proefjes. Die nam hij om te kijken hoe verschillende combinaties van materialen in de oven op elkaar reageren. 'Het is een spel tussen chaos en orde, een soort evenwicht dat ik tussen die twee wil proberen te bereiken.'

Meestal gaat hij uit van blokken schuim, die hij in gietklei dompelt. Verschillende kleuren over elkaar heen, waarbij de witte buitenste laag barst en de onderliggende zwarte laat zien. Vaak brengt hij na de stook nog accenten aan in een andere kleur of met een luster. Of zaagt het werk in stukken en combineert die tot een nieuwe installatie.

Op de pagina's hierna laten Mia en Joan zien hoe ze twee stukken maken.

Mia Llauder i Viñals (ES, 1962) studeerde toegepaste kunst aan de Escola Massana, Barcelona en haalde daar in 1985 het diploma keramiek. Sindsdien is ze – vooral in Spanje – actief in het keramisch veld. Zo geeft ze les aan de Escola de Ceràmica Ixió en werkt in het Museu del Càntir d'Argentona, beide in Argentona. Ze heeft veel tentoongesteld en kreeg een eervolle vermelding in Korea.

Joan Serra (ES, 1962) studeerde aan de Escola d'art i superior de disseny Pau Gargallo in Badalona en studeerde daar in 1982 af in keramiek. Ook hij exposeerde veel en won diverse prijzen. Hij was en is als directeur en docent de drijvende kracht achter de Escola de Ceràmica Ixió en het Museu del Càntir d'Argentona.

▼ *Cercles i fil d'acer (Mia), 2013, 15 x 15 x 20 cm*

1-2. Ik draai een grote kom en begin eerst met het centreren van een heel brood klei. Voor dit grote werk gebruik ik goed gechamotteerde steengoed-klei.

3-4. Vervolgens ga ik openen. Als dat gebeurd is, ga ik een paar keer met mijn duim over de bodem om die samen te drukken. Dat voorkomt het naderhand ontstaan van scheuren.

5-9. Dan trek ik de wand op en geef de kom zijn vorm. Die maak ik met een lomer glad.

10. Omdat ik de kom hoger wil maken, breng ik aan de bovenkant rollen klei aan.

11

12

11-12. De rollen verbind ik goed met de klei er onder. Die moet ongeveer dezelfde zachtheid hebben om goed in elkaar gedrukt te kunnen worden.

13

14

13-15. Na het toevoegen van elke rol ga ik er weer met de lomer overheen om de vorm te corrigeren en het oppervlak glad te maken. En dan ga ik weer verder met opbouwen.

15

16

16-18. Als de vorm helemaal klaar is, ga ik er nog een keer met een afdraai-gereedschap overheen. Zo wordt de structuur met de chamotte mooi zichtbaar.

17

18

19

20

19-20. Dan is het tijd om het porselein aan te brengen. Dat doe ik eigenlijk op dezelfde manier als met de steengoedklei. Gewoon er overheen leggen en vastdrukken.

21

22

21. Dan gaat Mia verder met het werk. Ze brengt op de eerste rol porselein nieuwe rollen aan.

22. En bouwt die ook horizontaal naar buiten.

23

24

23-25. Ze zorgt ervoor, dat de verbinding stevig is en geeft de rand een spontane vorm. Na het drogen wordt de vorm rauw geglaazuurd met een veldspaatglazuur, waarin wat koperoxide. Het stuk gaat dan in de gasoven en wordt bij 1300 °C gestookt.

25

26

26-27. Ronde kom met horizontale kraag, 2015, Ø 50 x h 60 cm.

27

1-7. Net als bij het vorige stuk gebruik ik gechamotteerde steengoedklei. Ik draai daar een schaal van en werk die af.

8-10. Dan brengt Mia het porselein aan. De schaal staat op een draai-plateau, zodat ze makkelijk kan werken. Ze vormt strips en monteert die op de bodem van de schaal. Telkens zorgt ze ervoor, dat de verbinding met de ondergrond goed is. Een boetseerhoutje is daar handig bij.

11

12

11-14. Zo werkt ze de hele bovenkant af en zorgt voor een mooi evenwichtig resultaat. In de oven zal het porselein weer gaan breken en zijn eigen vorm vinden. Ook hier weer een veldspaat-glazuur met wat koperoxide.

13

14

15

16

15-17. *Diana*, 2015, Ø 58 x h 12 cm.

17

Gerstley boraat

Gerstley boraat is een mengsel van calciumboraten: colemaniet en ulexiet. Het is een smeltmiddel in glazuren voor lagere en middentemperaturen. Na het grotendeels wegvallen van lood als smeltmiddel is borax daar voor in de plaats gekomen, vooral in de vorm van calciumboraten. Gerstley boraat wordt vooral door pottenbakkers gebruikt. De industrie geeft de voorkeur aan frittes vanwege de problemen die het oplevert bij snel stoken. Gerstley boraat is gedurende lange tijd gedolven bij het plaatsje Boron in Californië. De grondstof is zelfs vernoemd naar een vroegere directeur van de Borax Co.: Gerstley. Rond 2000 ontstond er, vooral in de Verenigde Staten, paniek onder pottenbakkers vanwege dreigende tekorten door het uitgeput raken van de mijnen. Dat bleek loos alarm; het materiaal is nog steeds ruim beschikbaar.

Samenstelling

Gerstley boraat bevat de mineralen colemaniet ($\text{Ca}_2\text{B}_6\text{O}_{11} \cdot 5\text{H}_2\text{O}$) en ulexiet ($(\text{NaCaB}_5)9.8\text{H}_2\text{O}$). De samenstelling varieert behoorlijk veel. Molecuulmassa 199. Hoog gloeiverlies: rond de 30%.

Klei

Gerstley boraat wordt niet in klei gebruikt.

Glazuur

Gerstley boraat smelt geweldig en is daardoor zo populair om glazuren samen te stellen voor lage en middentemperaturen. Het is heel plastisch, houdt het glazuur dus mooi in suspensie en het kan een transparante smelt opleveren. Geen wonder dat het populair is. Maar het heeft de nodige nadelen: de grote droogkrimp geeft glazuurfouten, net als het hoge gloeiverlies. Vandaar dat de industrie liever met frittes werkt die B_2O_3 leveren.

Kleur

Beige.

Uitzetting

Onbekend.

Smeltpunt

Tussen 850 en 900 °C.

Veiligheid

Fijn poeder; gebruik een goed stofmasker.

Kosten

Circa 12,50 € /kg.

Porselein snijden met laser

Wie op het internet surft, ontdekt vaak nieuwe dingen. Zo ook [Erna Futselaar](#), die in 2012 foto's ontdekte van heel dunne porseleinen werkstukken. Zij vroeg zich af hoe deze gemaakt werden en begon te zoeken. Ze kwam uit bij het nieuwe *Keraflex*, dunne vellen van porselein. Dit bleek moeilijk te bewerken materiaal. Het kan maar tot een bepaalde stand gebogen worden en, ook als het vochtig is, blijft het kauwgumachtig. Ze moest van alles onderzoeken: hoe het rond te houden, hoe het te ondersteunen en te weken. Ook de juiste stooktemperatuur was onduidelijk.

Erna probeerde van alles uit, maar had ook haast. Want in 2013 organiseerde de NVK een expositie van sieraden van keramiek in het CODA in Apeldoorn. Daarbij konden de deelnemers samenwerken met een edelsmid naar keuze. Erna koos Huub Mikx. De samenwerking resulteerde in een prachtig collier en twee manchetten (armbanden), die geïnspireerd waren op de kanten kragen uit de Gouden Eeuw. Er ging heel wat experimenteren aan vooraf. De **Multiplicity** objecten werden samengesteld uit elementen uit vervormde porseleinvellen op een goudgeel metalen ondergrond. De kunstenaars kregen hiervoor een

eervolle vermelding: 'creatief en innovatief'.

Het materiaal bleef boeien. Erna zag tijdens een open dag hoe studente [Corrie van de Pol](#) een laser gebruikte om er glazuur op te branden. Ze ging in het [FabLab](#) in Enschede kijken wat er met een laser kan, volgde workshops en leerde de fijne kneepjes.

In 2014 organiseerde de NVK het project *Tandem* waarbij keramisten, samen met een andere kunstenaar, een nieuw werk zouden maken. Erna zocht contact met de studente die ze glazuur had zien laseren. De *Tandem*-samenwerking resulteerde in het werkstuk **Kubalis**, kubussen van porselein, die met de laser gesneden zijn (idee van Erna). Hierop zijn tekeningen gebrand, ook met de laser, naar het idee van de studente.

Kubalis is in allerlei vormen te stapelen, een soort puzzel. Het was voor Erna het uitgangspunt voor meer kubussen. Ze wilde iets met kleur en de met laser opgebrande glazuur beviel haar niet. Ze vond het te veel verspilling van materiaal en het glazuur ging er na een tijdje weer af. Ze koos voor Duncan opglazuren en na de nodige experimenten koos ze voor klein formaat, in oer-Hollands blauw met wit.

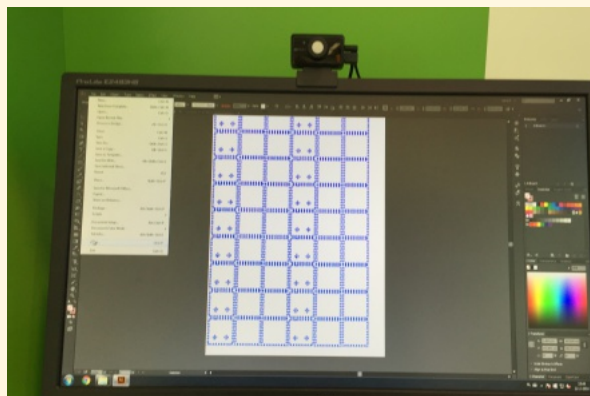

Erna neemt nu proeven met de laser en ze laat hieronder zien waar ze allemaal rekening mee moet houden.

1. Ik neem een A4 vel *Keraflex* porselein van 1 mm dik.

2. Bij het FabLab in Enschede maak ik in een tekenprogramma (bijvoorbeeld Adobe Illustrator) een ontwerp. De kleur moet rood zijn (RGB: 255,0,0). Dit zet ik om in een vectortekening. Hierbij geef ik snijlijnen aan met 0,01 mm lijndikte.

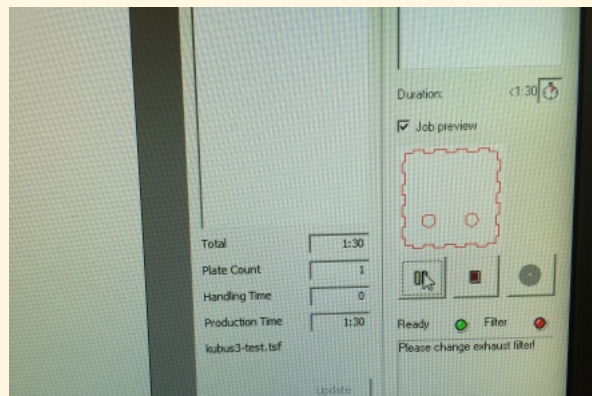
3. Van deze vectortekening maak ik een proefje met testmateriaal. Als dat goed is, stuur ik de tekening van het ontwerp naar de lasercomputer.

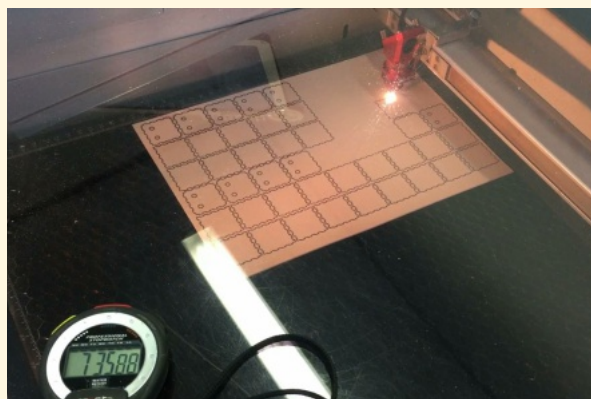
4. De laser moet ik scherpstellen ten opzichte van het materiaal. Eerst ga ik de handleiding raadplegen of hulp vragen. Inmiddels weet ik hoe het werkt.

5. Als alles goed gaat, ga ik het ontwerp uploaden. Ik gebruik in het FabLab in Enschede de volgende instellingen: P100, V 0,4, H 21.000, P = power, V = snelheid, H = laserfrequentie in Herz.

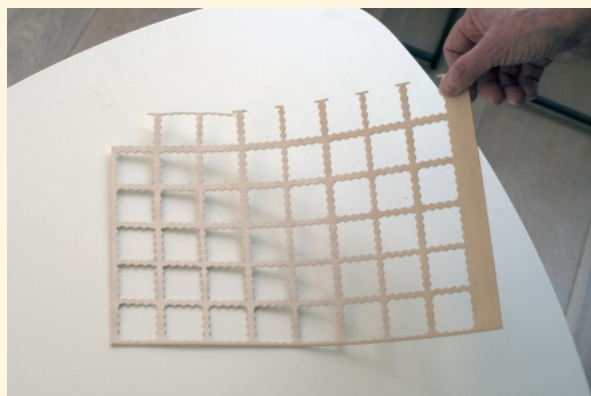
6. Vanwege de kosten neem ik de tijd op. Als ik een A4 met eenvoudige kubussen wil snijden, dan duurt dat ongeveer 15 minuten (klik op het plaatje hiernaast om de laser in actie te zien).

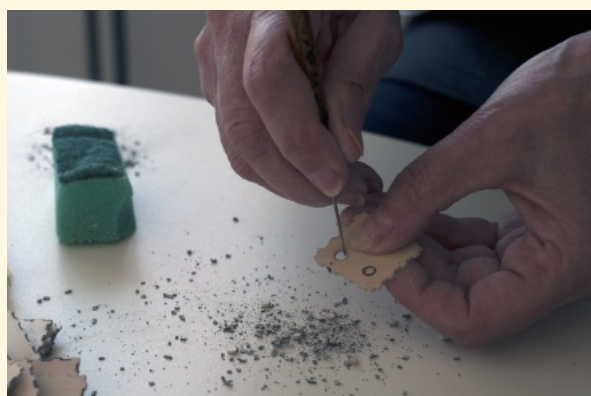
7. De afwerking doe ik verder thuis. Ik maak de onderdelen los uit het vel en maak ze goed schoon. Met mijn vingers wrijf ik de rommel eraf. Het is belangrijk om een stofmasker op te zetten. Daarna was ik mijn handen goed.

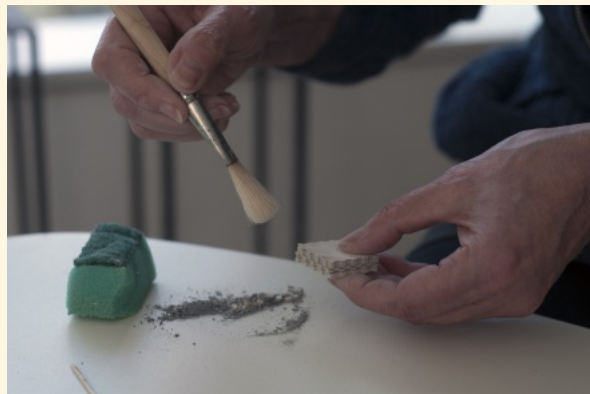
8. Dit houd ik dan over. Ik gooi de overblijfselen niet weg, want ze kunnen weer van pas komen.

9. Alle losse onderdelen maak ik apart schoon.

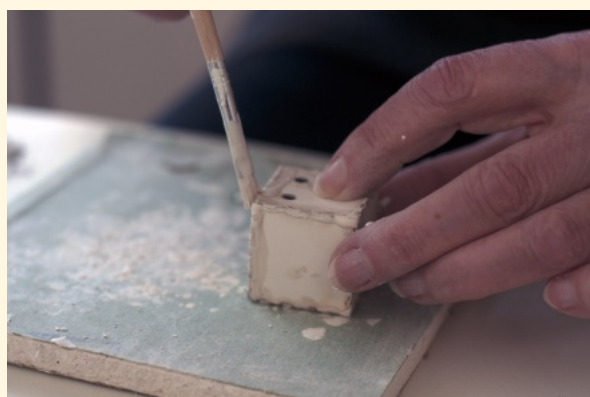
10. Met een zacht kwastje maak ik de onderdelen stofvrij.

11. De kubussen monteer ik met speciaal *Keraflex* porseleinslib.

12. Het slib moet goed in de naden komen.

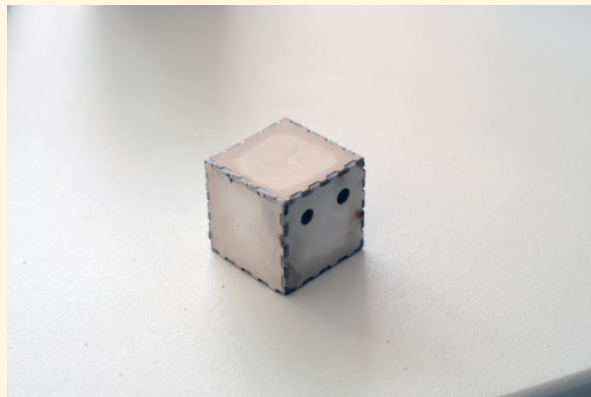
13. De kubus maak ik met een sponsje en wat water schoon. Ik moet ervoor zorgen dat ik het werk niet te nat maak, want dan krijg ik later luchtbellen in het porselein!

14. Ik veeg het werk goed en stevig schoon, omdat de restjes na het bakken goed zichtbaar blijven.

15. Hierna laat ik het werk drogen. Dit duurt ongeveer een dag.

16. Als het werk goed droog is, bak ik het op 1280 °C. Stoken in een gasoven geeft heel andere kleuren dan in een elektrische.

17. Hier is te zien hoeveel de kubussen krimpen. Ongeveer 15%. Links de kubus die nog niet gebakken is, rechts de gebakken kubussen.

18. Glazuren kan hierna. Ik stook dan op een lage temperatuur, afhankelijk van het gebruikte glazuur. Meestal gebruik ik *French Dimensions*.

19. Dit is het resultaat: kubussen van 2,5 cm, als armband met opglazuur en wol als kleuraccent.

Foto's bij dit artikel: Martin Scheffer (op de eerste pagina), Rob Freriks (1, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 18) en Erna Futselaar (overige).

Tekst: Patty Ament.

S e r v i c e

Speciaal voor de kleine K

Een dagje FabLab Enschede!

Op woensdag 7 september.

Je krijgt dan 's ochtends een introductie over lasersnijden,
een rondleiding langs de machines,
je kunt vragen stellen,
je gaat een kubus monteren,
je leert over *Oculus Rift* (virtual reality) en 3D-scannen,
je kunt tijdens de lunch bijkletsen met collega's,
en naar keuze in de middag nog zelf aan het werk tijdens de
Open Inloop (13 - 21 uur, kosten niet inbegrepen).

De dag gaat door bij minimaal 8 deelnemers
en er kunnen maximaal 20 personen meedoen.

Kosten € 45,-.

Lunch zelf meenemen (of maak gebruik van het lunchcafé).

Meer info en opgave bij [Erna Futselaar](#).

de grote K

De kleine K is er nu ook op papier! **De grote K**. Net als **de kleine K** gaat dit (gebonden) boek over keramiek, inspiratie en knowhow.

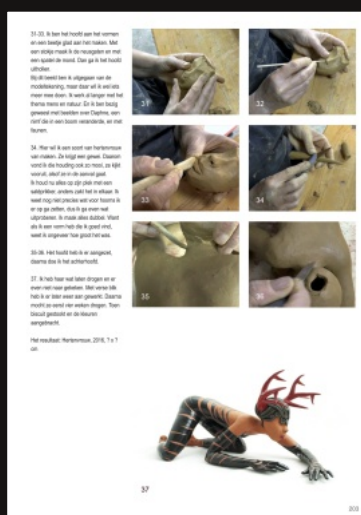
Hoe vind ik mijn eigen weg, mijn eigen stem, mijn eigen manier om me in klei uit te drukken? En als ik die wel al gevonden heb, hoe realiseer ik dan mijn werk? Met welke materialen, technieken en gereedschappen?

Dit boek gaat over inspiratie en knowhow. Het laat zien hoe bekende en beroemde kunstenaars hun inspiratie vinden en gebruiken om heel persoonlijk en karakteristiek werk te maken. En zij laten bovendien stap-voor-stap technieken zien waarmee dat werk gerealiseerd kan worden.

Vind nieuwe technieken, probeer nieuwe technieken uit. Combineer ze met wat u al doet. Lees over 45 interessante kunstenaars en ontdek hoe zij hun eigen weg gevonden hebben. Kijk in hun technische keuken. Bent u amateur of professional, galeriehouder of verzamelaar, dit boek zal een bron van inspiratie zijn.

Het grote **K** boek, HET grote KERAMIEK inspiratie en know-how BOEK, Mels Boom, 2016, Stichting k+Kne K, 256 pagina's, A4 (210 x 297 mm), gebonden, gedrukt op papier met FSC-merk, kleur, Nederlandstalig, ISBN 978-90-825430-0-1, € 29,95.

Te koop via de [webshop van de kleine K](#), winkels voor keramische materialen en op markten waar de kleine **K** aanwezig is. Leverbaar vanaf 15 juli.

Witte Olifanten IV

**Femke
Woltering
Dialoog**

1 mei - 1 oktober 2016

www.witteolifantenstadskanaal.nl

Watertoren Stadskanaal

Tweedaagse workshop portret/modelboetsen

bij beeldend kunstenares Yvonne Halfens.

Midden in de zomer twee dagen werken aan een beeld naar levend model. Je kiest voor een hele figuur of portret. Za 30 juli en zo 31 juli van 13.00-17.00 uur in mijn ruime atelier in Nijmegen. Klik [hier](#) voor meer informatie.

MASTERCLASSES in Atelier CIRKEL te Brasschaat, België

22 tot 24 augustus: Jim Robison (UK/USA) "Grote vormen opbouwen met kleiplaten en strengpers"

26 tot 28 augustus: Karen Bablok (D) "Opbouwwerk en decoratie met het WITTE GOUD"

26 en 27 oktober: Regina Heinz (UK) "Sculpturaal werken met zachte kleiplaten"

28 en 29 oktober: Regina Heinz (UK) "Decoreren met matte lithiumglazuren"

13 november: Thérèse Lebrun (B) "Kenmerken en mogelijkheden van papierklei en papierporselein"

MEER INFO: www.cirkel2.org

DIT IS EEN REGELADVERTENTIE. Dus zonder plaatjes. En dus goedkoper: maar € 1,50 / regel. Naar wens uitgevoerd: met **kleur**, **cursief** of **vet**. **EEN GROTE KOP KOST NIETS EXTRA!** Er gaan dan wel minder tekens op een regel... Dit jaar de eerste plaatsing gratis! Deze advertentie kost € 10,50. [Klik](#) om contact op te nemen.

PORSELEIN MARKT AS

PORSELEIN

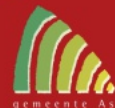
GLAS

KERAMIEK

Zondag 7 augustus 2016

van 10.00 tot 17.00 uur

GSC De Drieschaar

INFO 089 39 10 86 - www.as.be
INKOM € 2,5 consumptie inbegrepen
- 12 jarigen gratis

Workshops door Martin Barnsdale

Centre Céramique, Giroussens - Zuidwest Frankrijk.

Elke maand, voor beginners en gevorderden.

Onder andere draaien, handopbouw met platen, in steengoed en porselein. Engels gesproken.

Tussen 11 en 14 augustus 4 dagen draaicursus voor het verder ontwikkelen van je vaardigheden. Allerlei accommodaties in de buurt.

Meer informatie: +33 (0)6 06 42 57 84 of ar-terre@hotmail.fr

www.ar-terre-midi-pyrenees.eu (Frans).

Kleispul

klei, gereedschappen, grondstoffen, glazuren
Musselweg 119, Mussel

www.kleispul.nl

Schrijven voor de kleine K?

Ook een passie voor keramiek én voor schrijven?

Meld je aan!

Word deel van het succes!

Advertentiemateriaal voor het volgende nummer graag aanleveren voor 15 juli.

**Keramiek- en Beeldhouwmarkt in Den Haag
27 en 28 augustus 2016 van 10.00 tot 17.00 uur**

De inspiratie website:
de blik op de wereld van de keramiek

en... actueel nieuws op de
Facebookpagina

Foto van de maand

Keramiekmuseum Tokoname, Japan

Ook een leuke of mooie of interessante of gekke foto? Stuur hem op om hier te publiceren!

Podium

Something to believe in

Onder deze titel laten het Princessehof en het Groninger Museum een ruime selectie zien van het werk van Joost van den Toorn. Zijn stukken zijn kritisch en provocerend, maar werken ook op de lachspieren.

Van den Toorn verkent graag grenzen. Sinds 1980 maakt hij sculpturen waarin hij beelden uit het 'collectieve geheugen' vermengt met verhalen uit filosofische, literaire en historische bronnen. De tragiek van het leven speelt hierin een centrale rol. Tegenstellingen als goed en fout, held en antiheld of lage en hoge cultuur keren vaak terug. Door dit met humor en ironie te belichten, zet hij de kijker aan het denken en creëert hij een gevoel van melancholie.

Symboliek

De onderwerpen die Van den Toorn behandelt, zijn vaak heftig en actueel: seks, dood, geweld en religie. Hij maakt gebruik van christelijke en spirituele symbolen, maar ook het hakenkruis duikt op. Zo zien we in Leeuwarden een Jezus met overgewicht en een getergde Hitler in zijn atelier. Groningen toont een onbereikbare kerk op een rots en een hondje dat uit zijn eigen as herrijst. In de combinatie van het groteske met het religieuze en het seksuele toont hij verwantschap met de schilder Jheronimus Bosch.

Dierenrijk

De kunstenaar heeft echter ook oog voor de gewone mens en het dierenrijk. Waar mensen er soms een puinhoop van maken en ze elkaar, gewild of ongewild, veel leed aandoen, bieden dieren vaak vriendschap en troost. Hoewel de thema's vaak zwaar zijn, is zijn stijl kenmerkend lichtvoetig en toegankelijk. Deze combinatie zorgt ervoor dat zijn werk zowel humoristisch als verontrustend tegelijk is.

t/m 8 januari 2017

Keramiekmuseum Princessehof

Grote Kerkstraat 11, 8911 DZ Leeuwarden

Open: dinsdag t/m zondag 11 - 17

Ook in het Groninger Museum: zie pagina 58

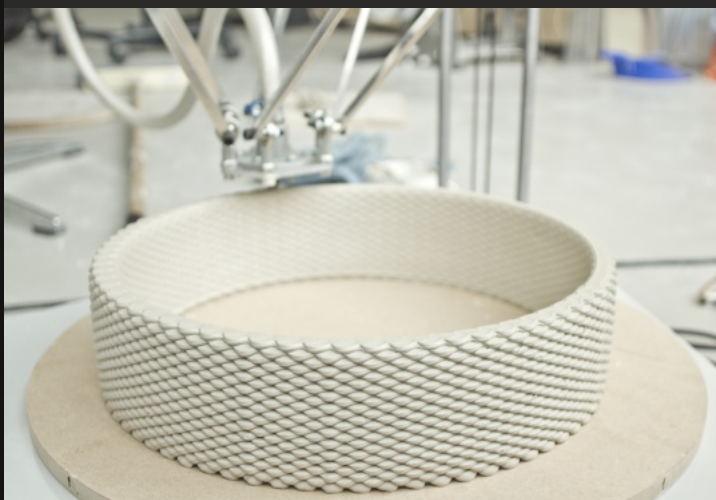
Op de vorige pagina: **Bijenkorfmeisje**, 2012

▲ **Fat Jesus**, 1998

▼ **Sit-down comedian**, 2014, Collectie Belgraver.

Foto: Tom Haartsen

3D in Princessehof

Keramiekmuseum Princessehof zet vanaf dit voorjaar design in de schijnwerpers. Een nieuwe serie designtentoonstellingen startte op 27 februari met Olivier van Herpt en zijn zelfgemaakte 3D-kleiprinter. De succesvolle jonge ontwerper zet hiermee een nieuwe stap in het maken van keramiek. Laagje voor laagje wordt de klei geprint, waardoor de keramische objecten een fijne, strakke textuur krijgen die met de hand onbereikbaar is. De tentoonstelling **Design #1 Olivier van Herpt** laat tot en met 2 oktober 2016 de machine en de geprinte objecten zien.

t/m 2 oktober
Keramiekmuseum Princessehof
Grote Kerkstraat 11
8911 DZ Leeuwarden
Open: dinsdag t/m zondag 11 - 17

lees
meer

De 20e eeuw - Keramiek als spiegel van de tijd

Kent u ze nog? De suikerspinkapsels van de jaren 60, de beelden van de eerste mens op de maan en de protestdemonstraties van de jaren 70? Lange tijd keken we uit naar het nieuwe millennium, maar nu verlangen we stiekem een beetje terug naar de 20e eeuw. Keramiekmuseum Princessehof brengt de 20e eeuw opnieuw tot leven. Met kunst en gebruiksvoorwerpen die de trends en ontwikkelingen van toen weerspiegelen.

t/m 3 juli
Keramiekmuseum Princessehof
Grote Kerkstraat 11
8911 DZ Leeuwarden
Open: dinsdag t/m zondag 11 - 17

lees
meer

Something to believe in

Een getergde Hitler in zijn atelier, een afgehaakt zwartepietenhoofd en een Jezus met overgewicht. Het werk van keramist Joost van den Toorn (Amsterdam, NL, 1954) is kritisch en provocerend, maar werkt ook op de lachspieren. In zijn kenmerkende lichtvoetige stijl neemt hij grote thema's als oorlog, kunst met een grote K en religie op de hak, maar geeft hij net zo goed de gewone mens en het dier ervan langs.

Van den Toorn verkent graag de grenzen. Sinds 1980 maakt hij keramisch werk waarin hij beelden uit het 'collectieve geheugen' vermengt met verhalen uit filosofische, literaire en historische bronnen. Tegenstellingen als goed en fout, held en antiheld of lage en hoge cultuur keren vaak terug. Door deze tegenstellingen met humor en ironie te belichten, zet hij de kijker aan het denken.

In dezelfde periode is in het Groninger Museum een tentoonstelling met beeldhouwwerk van Joost van den Toorn te zien.

t/m 8 januari 2017

Keramiekmuseum Prinsessehof

Grote Kerkstraat 11

8911 DZ Leeuwarden

Open: dinsdag t/m zondag 11 - 17

Groninger Museum

Museumeiland 1, 9711 ME Groningen

Open: dinsdag t/m zondag 10 - 17

lees
meer

Kunst + Handwerk

Kunst en ambacht lijken voor wat keramiek betreft tegenpolen. In dit brede gebied speelt ook design een rol. Terwijl keramiek in de beeldende kunst op het ogenblik als veelbelovend wordt gezien, moeten bedrijven die keramiek maken, vechten om te overleven. De tentoonstelling probeert met werk uit de eigen verzameling van het Keramion antwoord te geven op vragen, die te maken hebben met de betekenis van de begrippen kunst, ambacht en design.

t/m 28 augustus

Keramion

Bonnstraße 12

D-50226 Frechen, Duitsland

Open: dinsdag t/m vrijdag 11 - 17

zaterdag 14 - 17, zondag 11 - 17

lees
meer

Robert Sturm

Het Keramion heeft een uitgebreide verzameling werk van Robert Sturm (1935-1994), die als keramist voornamelijk in Duitsland bekend was. Deze tentoonstelling laat de ontwikkeling van zijn oeuvre zien aan de hand van ongeveer zeventig stukken. Sturm was wars van conventies en heeft duidelijk zijn eigen weg gevonden. Zijn werk, opgebouwd uit fragmenten, refereert aan kwetsbaarheid en breekbaarheid.

t/m 28 augustus

Keramion

Bonnstraße 12

D-50226 Frechen, Duitsland

Open: dinsdag t/m vrijdag 11 - 17

zaterdag 14 - 17, zondag 11 - 17

lees
meer

*Pablo Picasso, waterkan **Colombe**, circa 1954*

Modern Klassiek

De grote kunstenaars uit de eerste helft van de twintigste eeuw kennen we vooral als schilders en beeldhouwers. De kunstgeschiedenis heeft zich lang gericht op deze disciplines, waardoor soms aanzienlijke delen van hun oeuvre over het hoofd werden gezien. De meeste klassiek-moderne kunstenaars waren namelijk alleskunnens: zij maakten grafiek, ontwierpen textiel of theaterdecors en werkten nauw samen met ambachtslieden om hun visie vorm te geven.

De tien klassiek-moderne kunstenaars in deze tentoonstelling zijn bekend bij een groot publiek. Alle tien hebben langere tijd in Frankrijk gewoond en gewerkt. De meesten kenden elkaar en soms daagden ze elkaar uit nieuwe wegen in te slaan. Zo stimuleerde Picasso zijn collega's Chagall en Braque met keramiek te gaan werken. Regelmatig werkten ze ook in dezelfde uitvoerende ateliers. Bij alle tien keren de hun kenmerkende thema's en onderwerpen terug in de sieraden en keramiek.

t/m 2 oktober

Stedelijk Museum 's-Hertogenbosch

De Mortel 4

5211 HV 's-Hertogenbosch

Open: dinsdag t/m zondag 11 - 17

lees
meer

Kleipers

Arita Porselein van nu

Voor het eerst in vierhonderd jaar wordt een Japanse traditie door hedendaagse ontwerpers onder handen genomen. Het Nederlandse ontwerpersduo Scholten & Baijings en de Japanse ontwerper Teruhiro Yanagihara creëerden, tezamen met een keur aan internationale ontwerpers, een eigentijdse collectie Arita-porselein. De resultaten werden in april gepresenteerd tijdens de *Salone del Mobile* in Milaan en aansluitend in het Aziatisch Paviljoen van het Rijksmuseum met passende objecten uit de Rijksmuseumcollectie.

t/m 9 oktober
Rijksmuseum
Museumstraat 1
1071 XX Amsterdam
Open: maandag t/m zondag 9 - 17

lees
meer

Zomerexpositie

Ook dit jaar is in de zomer bij Beelden in Gees het werk van diverse interessante keramisten te zien. Het kleurrijke porselein van Judith de Vries, de prehistorische bizons van Ule Ewelt, robuuste mannen en vrouwen van Maria Stams, de perfecte vormen van Olav Slingerland, betoverende vrouwen van Paz Sanz Fle en de klassieke vormen van Beatrice Gunschera. Er valt weer veel te genieten in de tuin en galerie!

t/m 25 september
Galerie en beeldentuin Beelden in Gees
Schaapveensweg 16
7863 TE Gees
Open: woensdag t/m zondag 12 - 17

lees
meer

Kleipers

teja van hofen, *toost op de toekomst*, 2003

Yumiko Yoneda, *Inner shape no. 11115*, 2015, modelleerpasta, gips, polystyreen, 51 x 35 x 30 cm. Foto: Eric de Vries

Ontmoeting

In de Koornmarktspoort vindt een bijzondere ontmoeting plaats tussen het werk van teja van hofen en Yumiko Yoneda. De 14e eeuwse stadspoort nodigt beide kunstenaars uit hun werk te verhouden tot de rode bakstenen muren, ronde torens, diverse nisjes en een zolder als een omgekeerd schip. De ingetogen witte en grijze bolvormen van Yumiko Yoneda versterken de monumentaliteit, terwijl teja van hofen het contrast zoekt door kleur, beweging en zachte materialen toe te voegen.

2 juli t/m 18 september
Stedelijk Museum Kampen
Koornmanspoort, IJsselkade 1
8261 AB Kampen
Open: dinsdag t/m zaterdag 11 - 17
zondag 13 - 17

lees
meer

Collectie Fuchs

Het echtpaar Hans en Inge Fuchs begon keramiek te verzamelen in 1988. Dat ging er meteen nogal fanatiek aan toe, ze bezochten galleries en keramiekmarkten in het hele land. Ook Loes & Reinier. Daar kochten ze hun eerste verzameltrofeeën. Het monumentale steengoed-object van Michel Gardelle zette daarbij de toon. De verzameling Fuchs werd een hele brede; niet alleen keramiek maar ook papierkunst, constructivistische perspex objecten en etnische zilveren sieraden. Uiteindelijk omvat de collectie rond de 1300 stuks keramiek.

Hans Fuchs is nu 78 jaar en beiden beseffen dat hun verzameling onvermijdelijk uiteen zal vallen. Zij hebben besloten te gaan ontzamelen. Telkens zullen zij een deel van het werk onder de aandacht van liefhebbers brengen. De eerste honderd stukken zijn nu geselecteerd en zijn bij Loes & Reinier te zien.

26 juni t/m 13 augustus
Loes & Reinier International Ceramics
Korte Assenstraat 15
7411 JP Deventer
Open: woensdag t/m vrijdag 11 - 18
zaterdag 11 - 17

lees
meer

Pablo Castillo

Na een keramiekopleiding maakte Pablo een tijdlang gebruikskeramiek, later ontwikkelde hij zijn figuratieve werk volgens de traditie van mensen als Jean Carries. Duidelijk is de invloed van de volkskunst waarin men gebruik maakt van gedroogde aarde.

Hij bouwt zijn steengoed objecten stukje voor stukje op volgens de oeroude techniek van het opbouwen met rollen en vervolgens beschildert hij het werk met levendige kleuren. Hij laat een naïeve wereld zien, vol symboliek en psychologie, en voelt zich geïnspireerd door de wereld van fabels en mythologie, maar ook door werken over droomanalyse en psychologie.

hele maand juli
European Makers
Spiegelgracht 2a
1017 JR Amsterdam
Open: woensdag t/m zaterdag 12 - 17

lees
meer

Trechterbeker vondst maart 2015, foto: Carolien Prins

Trechterbekers

Naar aanleiding van de opgravingen van de 5000 jaar oude grafvelden in Dalfsen, voorjaar 2015, toont Beeldentuin Witharen werk van tien keramisten uit de omgeving, die zich hebben laten inspireren door de trechterbekers die gevonden werden. Naast hun werk zijn foto's te zien van de opgravingen en door schoolkinderen gemaakte trechterbekers.

De deelnemende keramisten zijn: Martha Frets, Elze Klute, Lia van Rhijn, Harma Cellarius, Leo Broos, Job Heykamp, Tjabel Klok, Miny van Enckevort, Nirdosh Petra van Heesbeen, en Thea Dijkema.

t/m 2 oktober
Beeldentuin Witharen
Witharenweg 24
7738 PG Witharen
Open: donderdag t/m zondag 11 - 17

lees
meer

Aldo Bakker - Pause

Overzichtstentoonstelling gewijd aan de Nederlandse ontwerper Aldo Bakker. Als zoon van ontwerpers Gijs Bakker en Emmy van Leersum kende hij zijn hele leven de creatieve wereld al. Hij startte als ontwerper van sieraden, maar inmiddels omvat zijn repertoire ook kleine voorwerpen en meubels. Aldo is wars van -ismes en gaat zijn eigen persoonlijke weg met een zeer persoonlijke vormtaal.

*t/m 14 augustus
Site du Grand-Hornu
Rue Sainte-Louise, 82
B-7301 Hornu, België*

Open: dinsdag t/m zondag 10 - 18

lees
meer

Femke Woltering

In de zomer van 2016 zal Femke Woltering de vierde editie van Witte Olifanten verzorgen. Deze jonge kunstenaar studeerde in 2014 af aan de Rietveld Academie in Amsterdam. De haast existentiële vraag die haar beheerst, is: 'Ben ik in staat autonome beslissingen te nemen of zijn het de chemische processen in mijn lichaam die de beslissingen nemen?' De ervaring dat ons lichaam ons faciliteert maar ook beperkt en definieert, tezamen met de invloed van de omgeving en de condities van het materiaal, verwerkt ze in organische amorfe structuren van klei.

*t/m 1 oktober
Witte Olifanten
Ceresstraat 1 en 2
9502 EA Stadskanaal
Open: dinsdag t/m vrijdag 13 - 17
en elke 1e zondag v/d maand 14 - 17*

lees
meer

Terry Davies

Speciaal voor Theemaas maakte Davies (GB, 1961) een serie werk, gebaseerd op een techniek die hij in de jaren 80 ontwikkelde. Hij noemt het resultaat *pelle d'elefante* (olifantenhuid). En terecht, want het oppervlak van de stukken geeft precies die indruk. Het nieuwe werk is ook een verdere ontwikkeling van zijn houtgestookte theekommen. Ze hebben een delicate oppervlaktestructuur, ontstaan door de combinatie van nieuwe glazuren met de as uit de houtoven.

Davies werd in de late jaren 70 opgeleid in de Leachtraditie. Hard werken, discipline, maar zeker veel leren. Het geeft hem nog steeds de nodige energie. Hij woont en werkt in Toscane (IT) en is wereldwijd bekend als pottenbakker.

24 juli t/m 10 september
Galerie Theemaas

Karel Doormanstraat 469
3012 GH Rotterdam

Open: dinsdag t/m zaterdag 9 - 17.30
zondag 12 - 17

lees
meer

Kees Agterberg

Kees Agterberg werkt met steengoed en porselein. Hooggestookte kleisoorten met een karakteristieke uitstraling. Kees maakt de vormen op de draaischijf en stookt ze zowel oxiderend als reducerend. De kenmerkende uitstraling bereikt hij door het geduldig aanbrengen van glazuurlaag over glazuurlaag, tot de gewenste kleur en 'diepte' bereikt is. Wanneer het werk in de gasoven gestookt wordt, zorgt de ovenatmosfeer voor de subtile kleurverschillen. De kunst van het combineren van glazuur en vorm maakt eenvoudige, dagelijkse gebruiken tot een bijzondere ervaring. Kees werkt in Nederland en Portugal.

t/m 23 juli

Galerie Theemaas

Karel Doormanstraat 469
3012 GH Rotterdam

Open: dinsdag t/m zaterdag 9 - 17.30
zondag 12 - 17

lees
meer

Ann Van Hoey

Ann Van Hoey is keramiste en designer. Haar serviezen worden geproduceerd en verkocht door Serax. Internationale tentoonstellingen en awards volgen elkaar op.

Geometrie (cirkel en vierkant) en origami zijn haar inspiratiebronnen. Het is puur en strak, technisch perfect uitgevoerd. Keramiek is bij Ann nooit passé: alle stukken zijn uniek en altijd eigentijds afgewerkt. Zo verrast ze onder meer met het gebruik van autolak. Op deze expo toont ze voor de eerste maal haar werk in brons.

Ann: 'Op deze tentoonstelling wilde ik ook gesloten volumes brengen, uitgevoerd in een totaal ander materiaal, contrasterend met het 'lichte' en het 'breekbare' van de keramiek. Mijn keuze viel op brons: 'zwaar' en 'breekvast' en ook een van de geliefkoosde materialen van Roland Rens.'

t/m 23 juli
Het Atelier
Roland Renskade 41
B-3200 Aarschot, België
Open: woensdag t/m zaterdag 11 - 23

lees
meer

Céramique botanique

De schoonheid van de natuur kan overweldigend zijn. Bloemen, bladeren, knoppen en zaaddozen hebben de meest wonderlijke vormen. Niet voor niets inspireren deze al eeuwenlang kunstenaars en worden ze door hen vereeuwigd op het doek, papier of zoals in deze expositie, in klei. Expositie **Céramique botanique** - planten en bloemen in klei, in Keramiekcentrum Tiendschuur Tegelen.

t/m 25 september
Keramiekcentrum Tiendschuur Tegelen
Kasteellaan 8
5932 AG Tegelen
Open: dinsdag t/m zaterdag 14 - 17
zondag 11 - 17

lees
meer

Anne-Marie van Sprang

Vervreemdende stukken, kwetsbaar. Anne-Marie van Sprang laat in haar derde tentoonstelling bij galerie De Witte Voet zien dat het kleine ook monumentaal kan zijn. Zoals de kunstenaar zelf zegt: 'Voor mij is het maken van stukken in 3D of 2D als het vertellen van een verhaal. Ik geef de objecten de maat die ze nodig hebben. Sommige mensen zeggen dat ze klein zijn, maar in feite nemen ze een enorme ruimte in.'

t/m 9 juli

Galerie De Witte Voet

Kerkstraat 135

1017 GE Amsterdam

**Open: donderdag t/m zaterdag 12 - 18
eerste zondag van de maand 14 - 17**

lees
meer

Different

Werk van keramisten die het medium klei op een heel verschillende manier benaderen. Uitgangspunt bij de tentoonstelling was bewondering voor het werk van enkele keramisten: Linaaa (Lina van der Lende), Garry en Pollie Uttley en Nick Marsh.

Het werk van Linaaa is geïnspireerd op de gargouilles uit de middeleeuwen. Deze kwaadwerende waterspuwers werden veelal op kerken aangebracht. Linaaa weet de waterspuwers haar eigen symboliek mee te geven. Ze geven positieve energie en herinneren je er aan dat je niet alleen staat.

De Uttleys laten zich vooral inspireren door hun vele bezoeken aan India: persoonlijke vertalingen van Rajastani stoffen, Warli tribal decoraties en kleurrijke Indiase markten.

Het werk van Nick Marsh wordt gekenmerkt door strakke vormen waarin geologische formaties gevangen lijken. De huidafwerking wekt de indruk spontaan uit het materiaal te zijn gegroeid. Stooktechnieken versterken dit karakter.

t/m 24 juli

BGO132

Zutphenseweg 132

7211 EG Eefde

Open: donderdag t/m zondag 13 - 17

lees
meer

Kleipers

Amp Smit

Amp Smit werkte als ontwerper van zowel decors als modellen in 1929/30 bij de NV Plaatteelbakkerij Zuid-Holland, Gouda. Voor zijn komst naar de NV Plaatteelbakkerij Zuid-Holland in Gouda begin 1929, werkte Amp Smit aan wandschilderingen en glas-in-lood voor onder andere De Gruyter. Na zijn vertrek eind 1930 maakte hij zijn verdere leven als vrij kunstenaar schilderijen, aquarellen en tekeningen, beïnvloed door Picasso en Chagall. In deze expositie ligt de nadruk op zijn extravagante keramiek, gemaakt in Gouda in amper twee jaar tijd.

t/m 9 oktober
Museum Gouda
Achter de Kerk 14
2801 JX Gouda
Open: dinsdag t/m zondag 11 - 17

lees
meer

Klimaatverandering

De gevolgen van klimaatverandering als bron van inspiratie. Tentoonstelling met werk van Anja de Jong en Trudy Kunkeler bij Ateliers 22.

Anja de Jong toont werk uit het fotografieproject *Ice Edge – IJsgrens* over haar zoektocht naar de nieuwe ijsgrens. Daarnaast exposeert De Jong nieuw werk uit het project *Monuments of Climate Change*; een *work in progress* binnen Nederlandse grenzen waarin waterproblematiek en geschiedenis samenkomen.

Trudy Kunkeler exposeert keramische objecten die gezamenlijk een landschap vormen; een stad door de zeespiegel overstegen. Het tentoongestelde werk heeft als titel *Architectonische constructies* met als ondertitel *Après nous le déluge*.

t/m 7 augustus
Ateliers 22
Gravenstraat 22
3311 BC Dordrecht
Open: zaterdag t/m zondag 12 - 17

lees
meer

Helden van klei en papier

Het Koninklijk Museum van Mariemont laat een selectie van stukken uit de verzameling van de Antwerpse antiquair Charles Van Herck zien. Deze collectie, van nationaal belang, bestaat uit 110 terracotta's en meer dan 700 oude tekeningen, allemaal gemaakt tussen de 16de en 19de eeuw door beroemde beeldhouwers uit de vroegere Nederlanden of het huidige België.

t/m 20 november
Musée Royal de Mariemont
Chaussée de Mariemont, 100
B-7140 Morlanwelz,
België
Open: dinsdag t/m zondag 10 - 18

lees
meer

Foto: Yna van der Meulen

Markt & Beurs

Keramiekmart Maaseik

In het centrum van Maaseik, België

Open: 26 juni 9 - 17 uur

*Met de kleine **K***

Delft Ceramica

Op de historische markt van Delft

Open: 16 en 17 juli 10 - 17 uur

*Met de kleine **K***

*Kom hier de nieuwe grote **K** halen!*

lees
meer

In Memoriam

Stefan Bang

Op 9 juni overleed Stefan Bang, een graag geziene keramist op de Nederlandse keramiekmarkten. Hij had altijd een mooie kraam, met zijn houtgestookte en zoutgeglazuurde werk en de speciale kruikjes met zelf gestookte *eau de vie*. Stefan was van 1954 en vestigde zich in 1979 als keramist in Bremen. Vijf jaar later verhuisde hij naar het zuiden van deelstaat Baden, volgde een verdere opleiding in Höhr-Grenzhausen en specialiseerde zich in zoutstook. Hij bouwde een houtoven bij zijn atelier en stookte

daarin zijn gebruiksgoed. Eenvoudig van vorm en eerlijk in benadering. Dat bleef niet onopgemerkt: in 2004 ontving hij de Westerwaldprijs en in Nederland deed hij mee aan de tentoonstelling **Zout, zout, zout** in de Tiendschuur.

Bang was niet alleen actief in de wereld van de keramiek. Ook in het dorp waar hij woonde was hij een enthousiast deelnemer aan allerlei activiteiten, van de vrijwillige brandweer tot de renovatie van de plaatselijke kapel. De wereld verliest een prima keramist, een goede kok en een aimabel man.

Foto: Yna van der Meulen

De inspiratie website:
de blik op de wereld van de keramiek
en... actueel nieuws op de
Facebookpagina

Nog meer publicaties over inspiratie en knowhow

Colofon

De kleine K

Dit onafhankelijke digitale keramiekmagazine biedt inspiratie en knowhow over keramiek. Voor amateurs en professionals. Onafhankelijk, met informatie waar u wat mee kunt.

Uitgever

Stichting k+K, secretariaat: Montpalach, F-82140 Saint-Antonin Noble Val
<http://inspiratie.ceramic.nl> en deKleineK.nl,
inspiratie@ceramic.nl.

Publicatie

De kleine K verschijnt rond het begin van elke maand. Het aantal pagina's is variabel. Niet meer dan een derde van het aantal pagina's is gewijd aan advertenties.

Abonnementen

kunnen alleen online afgesloten worden. Aanmelden kan [hier](#). Wijzigen en opzeggen kan via het adres onder in de mail, die bij aanmelding werd toegestuurd; u vindt het adres ook in de mail die elke maand het verschijnen van een nieuw nummer aankondigt. Abonnementen lopen van het eerste nummer na aanmelding tot en met het laatste nummer voor opzegging. Oude nummers kunnen gratis van de website gedownload worden.

Prijs

Dit magazine is gratis. Advertenties en donaties houden het zo.

Adverteren

De tarieven zijn aantrekkelijk. Op de [tarievenkaart](#) vindt u ook informatie over aanleverspecificaties, kortingen en dergelijke. Verdere informatie kunt u [aanvragen](#). Door te adverteren sponsort u de kleine K en werkt u mee aan continuïteit.

Geïnspireerd?

Investeer in verrijking van de keramiekwereld en houd de kleine K gratis. Dat kan door te adverteren of te doneren. Elke donatie is heel

erg welkom. Maak een bedrag over naar IBAN NL68INGB0007343733 t.n.v. Stichting k+K.

Inhoud

Samenstelling en grafische vormgeving, teksten (tenzij anders aangegeven): Mels Boom. Foto-verantwoording: als door kunstenaars geleverd. Aan deze uitgave droegen bij: Patty Ament, Jeroen Bechtold, Boris van Berkum, Erna Futselaar, Elvira Groenewoud, Mia Llauder, Yna van der Meulen, Joan Serra, Judit Varga.

Kopij

Werk mee aan een volgende uitgave! Kopij kan, alleen in digitale vorm, altijd ingeleverd worden bij inspiratie@ceramic.nl. Beeldmateriaal moet van voldoende resolutie zijn (minstens 1500 x 2500 pixels, niet gecomprimeerd) en vrij van rechten. De inzender van tekst en beeldmateriaal vrijwaart de uitgever voor aanspraken van derden. Teksten en afbeeldingen kunnen bewerkt worden.

Het maken van keramiek is niet altijd zonder risico's; goede voorbereiding en kennis terzake is noodzakelijk. De informatie in deze uitgave is met zorg samengesteld, maar de samenstellers kunnen niet aansprakelijk gesteld worden voor de juistheid ervan.

© Alle rechten voorbehouden. Teksten en afbeeldingen in deze uitgave zijn beschermd tegen kopiëren. Het opheffen van deze bescherming is niet toegestaan. Printen voor eigen gebruik, kopiëren van de integrale uitgave en het doorgeven daarvan mogen wel.

[inspiratie website](#) | [contact](#) | [gratis abonnement](#)

[Download](#) verschenen nummers.

Bezoek de [Facebookpagina](#) met actueel nieuws of het [forum](#) voor vragen en opmerkingen.

